

ΠΙΣΤΕΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ,, ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΟΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΙΟΣ Η'	ΤΕΥΧΟΣ 134	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1987	Γραφεία Οδός Μαυρομυιάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ 36 21 651 - 63 99 783
---------	---------------	-------------------	--

Γιατρός Δημ. Καμαρούλια — Μονή Σωσίνου στον Παρακάλαμο.

ΑΘΗΝΑ 1987

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ ΔΑΓΚΛΗΣ
Ύπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Άρχηγός Χειμάρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Άνθυπίαρχος
ΧΑΡ. ΔΙΑΜΠΗΣ
Άνθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Ύφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ. ΧΡΟΝΗΣ
Ύπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ. ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ. ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

Έπίτιμος Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Όμότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Άκαδημαϊκός

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ίωαννίνων Αρχιεπίσκοπος
Αθηνών και πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΕΤΟΣ
Δικηγόρος · Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ: όδός Μαυρομιχάλη 7
ΑΘΗΝΑ Κ.Α. 10679
ΤΗΛ. 36.21.651

Ύπεύθυνος σύμφωνα με τό Νόμο:
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ
Άγία Παρασκευή Άττικής - Τερψιθέας 64
Κ.Α. 15341
Τηλ. 6399.783

Τυπώνεται και αποστέλλεται με αυτοπροαί-
ρετη συνδρομή 1000 δραχμών τό χρόνο.

Φωτογράφηση - Μοντάζ
ΑΦΟΙ ΠΙΝΑ
ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 45
ΤΗΛ. 3636180

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΓ'

ΤΕΥΧ.
134

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1987

Γραφ.: Μαυρομιχάλη 7 · 106 79 'Αθήνα
Τηλ. 36.21.651 — 63.99.783

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Πρόσκληση σέ όμιλία	385
Βιογραφικά Γ. Μετσόλη — Βασ. Παπανίκα	387
'Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. 'Ε- λαία — Καλαμάς — Καλπάκι	388
Ζαχαρ. Τσιρπανλή. Πώς είδαν οί 'Ιταλοί τόν πόλεμο '40—41	391
† Σπύρου Τσατσοπούλου. 'Α- νέκδοτες σελίδες από τόν 'Ελληνοϊταλ. κό πόλεμο τού '40	395
Μιχ. Κ. Πετροχειίλου. Σκηνές άπό τό θέατρο τού πολέ- μου τού '40	399
Στάθη Δ. Λαμπρίδη. Τά δύο πλατάνια (μου)	409
Μιχ. Γ. Μελά. Βασίλης Μελάς	411
Κων. Ι. Φωτοπούλου. 'Αλησμό- νητες 'Ιστοριούλες τού 1912— 13 (τέλος)	413
Χρυσόστ. Λαμπρίδη. Τό πανη- γύρι τής 8ης τού Σεπτέμβρη	415
Φιλολογικά καί Καλλιτεχνικά Πορτραίτα. Δημήτρης Κα- μαρούλιας	418
Τής Συντάξεως. 'Ηπειρωτική Πνευματική Ζωή καί Κίνηση	422

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ :

Γ. Μπρουζιώτης — Γ. Κατσαρός
Κωλέττη 4, 106 81
Τηλ. 360.38.20, ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

Η «Ηπειρωτική Εταιρεία» οργα-
νώνει την 19ην Νοεμβρίου 1987, η-
μέρα Πέμπτη και ώρα 7.30' μ. μ.
στη μεγάλη αίθουσα της Αρχαιο-
λογικής Εταιρείας, Ελευθερίου Βε-
νιζέλου 22 — Ομήρου, την πρώτη
κατά σειρά πνευματική εκδήλωση
της περιόδου 1987—88.

Θα μιλήσει ο Πρόεδρος της Ηπει-
ρωτικής Εταιρείας κ. Αλέξαν-
δρος Χ. Μαμμόπουλος,
με θέμα:

«Η πέρδικα σύμβολο
γυναίκειας ομορφιάς
στις ελληνικές παρα-
δόσεις και το δημοτι-
κό τραγούδι».

Θα απαγγείλουν ποιήματα οι η-
θοποιοί του Εθνικού Θεάτρου: Βα-
σίλης Παπανίκα και
Γιώργος Μετσόλης.

Παρακαλούμε να ευαρεστηθείτε
να τιμήσετε την Ηπειρωτική εκδή-
λωση με την παρουσία σας.

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑ.

Με τιμή

Ο Αντιπρόεδρος

ΚΩΝ)ΝΟΣ ΕΞΑΡΧΟΣ

Ο Γεν. Γραμματέας

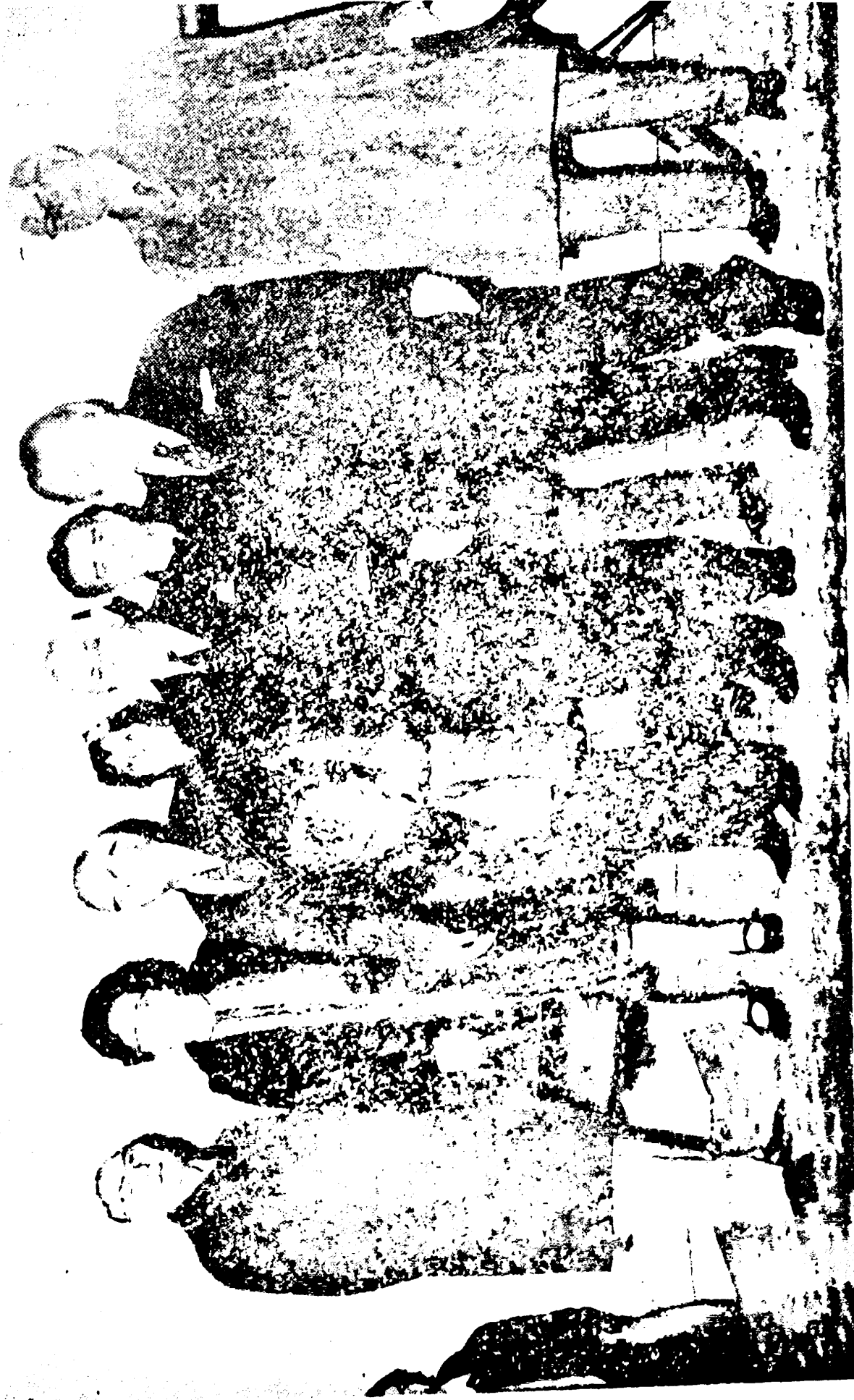
ΣΤΑΘΗΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Ο Κοσμήτωρ

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΝΙΚΟΥ

385

Στήν αίθουσα τής Χ.Α.Ν. (28.2.1974). Ἐκ ἀριστερᾶ Χρ. Βαλαούρας, Φρόσω Ἰωαννίδου, Ἄλξ. Χ. Μαρμόπουλος (ὀμνητήρις), Ὀρ. Βέτσης, Στάθ. Λαμπρίδης, Γεν. Γραμ. τής Ἐ-
ταιρείας, Ἰ. Δεματάκης, Χριστ. Καλλίδης.

Γιώργος Μετσόλης

Ποιητής - Ήθοποιός

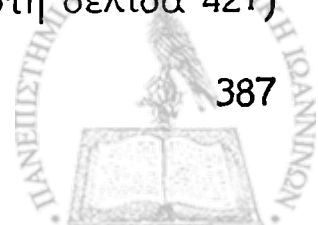
Γεννήθηκε στη Σμύρνη τὸ 1922. Σπούδασε Φιλολογία. Προσελήφθη στὸ Ἐθνικὸ Θέατρο σὰν ἀριστοῦχος τῆς Δραματικῆς Σχολῆς του. Συνεργάστηκε ἀργότερα μὲ πολλοὺς Ἀθηναϊκοὺς θιάσους. Ἔπαιξε καὶ στὸν κινηματογράφο καὶ ἔγινε (ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 421)

Βασίλης Παπανίκας

Κατάγεται ἀπὸ τὴν Πάργα. Γεννήθηκε στὰ Γιάννινα. Σπούδασε τὴν Ἱατρικὴ στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Τελικὰ τὸν κερδίζουν τὰ Γράμ-

ματα καὶ τὸ Θέατρο. Ἐφοίτησε στὴ Δραματικὴ Σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου ἀπ' ὅπου ἀπεφοίτησε ἀριστοῦχος γιὰ νὰ ὑπηρετήσῃ ἐπὶ εἰκοσιτρία χρόνια σὰν ἓνα ἀπὸ τὰ βασικώτερα στελέχη του. Συνεργάτης (ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 421)

ΕΛΑΙΑ - ΚΑΛΑΜΑΣ (ΚΑΛΠΑΚΙ)

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Στά 1939 ὁ διεθνῆς ὀρίζοντας εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ τὰ μαῦρα νέφη τοῦ πολέμου, πού ἔρχεται.

Τὰ πρακτορεῖα «Τρανζότσεαν» τῆς Γερμανίας καὶ «Στέφανι» τῆς Ἰταλίας, χαλκεῖα ἀλαζονείας σχίζουν τοὺς αἰθέρες με ἀπειλητικὰ μηνύματα. Ὁ γερμανικὸς ἔθνικοσοσιαλισμὸς καὶ ὁ ἰταλικὸς φασισμὸς χέρι - χέρι συγκροτοῦν τὸν ἄξονα τῆς κακουργίας κι ἐτοιμάζονται νὰ καταφέρουν ἐξοντωτικὸ χτύπημα κατὰ τῆς τρομαγμένης Εὐρώπης.

Ὁ Ντοῦτσε ἔχει στὸ ἐνεργητικὸ του τὴν Αἰθιοπία, πού κατέλαβε μὲ ὑπερίτη.

Ὁ Φύρερ κατέπτε τὴν Αὐστρία καὶ τὴν Τσεχοσλοβακία καὶ εἰσβάλλει στὴν Πολωνία.

Ὁ Ντοῦτσε ὀνειρεύεται νὰ ἀναστήσει τὴ ρωμαϊκὴ ἡγεμονία στὴ Μεσόγειο, πού τὴν ἀποκαλεῖ θάλασσά τους, MARE NOSTRUM, καὶ ἀποβιβάζει στὴν Ἀλβανία στρατιωτικὲς δυνάμεις καθησυχάζοντας τὴν Ἑλλάδα μὲ ψεύτικες διαβεβαιώσεις, πού μέσα στὸ χρόνο θὰ ἀποδειχθοῦν χωρὶς ἀντίκρουσμα, γιατί σκοπὸς τους εἶναι νὰ παγιωθεῖ τὸ ἄλβανικὸ προγεφύρωμά του. Κι ἔπειτα οἱ προκλήσεις. Τὰ συνοριακὰ ἐπεισόδια. Ἡ ἀρθρογραφία τοῦ Ἰ-

ταλικοῦ Τύπου. Τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ τορπιλλισμοῦ τῆς ἐορτάσιμα σημαριοστολισμένης «Ἑλλης» στὸ λιμάνι τῆς Μεγαλόχαρης.

Καὶ ὁ χάλκεος Ἄρης, πού τὰ χαράματα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ξεκινᾷ ἀκτινωτὰ πρὸς τὸ Ἠπειρωτικὸ Μέτωπο.

Γνωρίζουν καλὰ οἱ Ἰταλοὶ τὰ πρὸς Ἀλβανία σύνορα τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι ἐκεῖ στὸ προτεκτοράτο τους ἀπὸ τὸ 1925 μὲ ἀνασκαφικὲς ἀποστολὲς στὸ Βουθρωτό, μὲ ὀργανωτικὲς ἀποστολὲς τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τοῦ Στρατοῦ, μὲ ἀρδευτικὰ καὶ δημόσια ἔργα, μὲ χαρτογραφήσεις καὶ τῆς τελευταίας λεπτομέρειας. Ξαίρουν καλὰ ὅτι ἡ στενωπὸς Χάνι Δελβινάκι εἶναι ἡ μόνη δίοδος, ἀπ' ὅπου μπορεῖ νὰ περάσει βαρὺς ὀπλισμὸς. Καὶ θὰ γράψει ὁ στρατηγὸς Χαρ. Κατσιμηῆτρος:

«Τελευταῖαι πληροφορίες ἐκ τῆς περιοχῆς Χάνι - Δελβινάκι (προκάλυψις) ἀνέφερον ὅτι ἀκούεται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀργυροκάστρου Κακαβιάς συνεχῆς κρότος κυλινδρουμένων βαρέων ὀχημάτων καὶ ὅτι προφανῶς πρόκειται περὶ προωθήσεως βαρέος Πυροβολικοῦ καὶ ἀρμάτων μάχης τῶν ὀποίων ἠκούετο εὐκρινῶς ὁ χαρακτηριστικὸς κρότος, ὄν

δημιουργοῦσιν αἱ ἐρπύστρια αὐ-
τῶν».

Εἶναι ἡ «Φερράρα» τοῦ Πεζικοῦ
καὶ οἱ τεθωρακισμένοι «Κένταυροι»
ποῦ τοὺς ἔχει ἐπιφυλαχθεῖ ἡ τιμὴ
τῆς κατὰ μέτωπον ἐπιθέσεως κατὰ
τῆς κεντρικῆς ἀμύνης τῶν Ἑλληνι-
κῶν Δυνάμεων, ποῦ εἶναι συγκεν-
τρωμένες στὴ λεκάνη τοῦ Καλπα-
κίου, στὶς γραμμὲς τῆς VIII Με-
ραρχίας.

Ἐκ τῆς Κονίσπολης ξεχύνεται ἡ
«Σιένα» πρὸς Θεσπρωτία. Κι ἀπὸ
Ἐρσέκα - Λεσκοβίκι, διὰ μέσου τῆς
κοιλιάδας ὅπου ἀδελφώνονται τὰ
τρία ποτάμια, Ἄωος, Σαραντάπο-
ρος, Βοῖδομάτης, ἡ «Τζούλια» τῶν
Ἀλπινιστῶν μὲ στόχο τὸν Πίνδο.
Δύο ἰσχυρὲς λαθίδες δεξιὰ κι ἀρι-
στερὰ καὶ στὸ κέντρο οἱ FANTI
DELLA MORTE = οἱ στρατιῶτες
τοῦ θανάτου, πέντε Ἴταλοὶ μπρο-
στὰ σ' ἓναν Ἕλληνα, ζώνουν τὸ Ἡ-
πειρωτικὸ Μέτωπο ἀσφυκτικά.

Ἡ θύελλα τῶν σιδερικῶν τῆς Ρώ-
μης, ὁ Ἴλιγγος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Μή-
δων τῆς Δύσης, κάτω ἀπὸ ἓνα μο-
λυθένιο οὐρανὸ προσβάλλει τὴν ἀ-
ραχνοῦφαντη γραμμὴ τῆς Προκα-
λύψεως τῶν Συνόρων γιὰ νὰ «σπά-
σει τὰ πλευρὰ τῆς Ἑλλάδος», ὅπως
ἔχει καυχηθῆ ὁ δικτάτορας.

Ποιά ἐλπίδα μπορεῖ νὰ φυτρώσει
μπροστὰ στὴν ἀκατανίκητη αὐτὴ
λογικὴ τοῦ συσχετισμοῦ τῶν δυνά-
μεων ποῦ μέλλουν νὰ ῥθουν στὸ ἔ-
λος τοῦ Καλπακίου;

Ὅμως «τῶν Ἰώνων φυγοπόλεμη
δὲν εἶν' ἡ γενιά» (Ἰάνων λαὸς οὐ
φυγαίχμας) κατὰ τὸν Αἰσχυλικὸ ὁ-
ρισμό. Καὶ τεῖχος ἀπαρτο εἶναι τὰ
στήθη τῶν παιδιῶν τῆς VIII Με-

ραρχίας, ποῦ κατὰ τὰ 4)5 εἶναι Ἡ-
πειρωτῆς καὶ ὁ ἀγώνας τους εἶναι
πραγματικὰ «ὑπὲρ θωμῶν κι ἐστι-
ῶν».

Ἐτσι τὰ πυροβολεῖα τῆς Γκρίμ-
πιανῆς καὶ τῶν Νεγράδων, ξερνοῦν
φωτιὰ καὶ τὰ πρῶτα ἰταλικά ἄρμα-
τα σταματοῦν σαστισμένα στὸ ἔλος
καὶ τὰ συρματοπλέγματα, μιᾶς ἀν-
τίστασης, ποῦ στὴν ἀρχὴ εἶναι ἔκ-
πληξη καὶ σὲ λίγο θὰ γίνει θανά-
σιμη ἀπειλή. Τὰ γύρω ὑψώματα τῆς
στρατηγικῆς Ἑλαίας - Καλαμᾶς,
ποῦ ἀπὸ τότε μπαίνει θριαμβευτικὰ
στὴ στρατιωτικὴ Ἱστορία, εἶναι φω-
λιὲς θανάτου, ἀποφασισμένες νὰ μὴ
ἐπιτρέψουν στὸν ἀλαζόνα νὰ κάμει
τὸν στρατιωτικὸ περίπατο στὰ Γιάν-
νινα.

Καὶ θὰ πληρώσει ἡ ἀγέρωχη Ρώ-
μη μέσα στὸ ὀκταήμερο, ποῦ θὰ
ἀκολουθήσει 1—8 Νοεμβρίου, ὅσα
εἶχε κάνει δύο χιλιάδες ἑκατὸν ἐ-
φτὰ χρόνια ὁ Αἰμίλιος Παῦλος κα-
τὰ τῆς ἠπειρωτικῆς γῆς. Νῦν ὑπὲρ
πάντων ὁ ἀγών. Ἄς φτάσουν οἱ μο-
νάδες τῆς Σιένα ὡς τὸ Μαργαρίτι
τῆς Θεσπρωτίας, ἄς ἀναρριχηθοῦν
οἱ Λύκοι τῆς Τοσκάνης, τὰ φτερὰ
τῶν Βερσαλλιέρων ἄς ἀνεμίσουν ὡς
τις ψηλότερες κορφές τῆς Πίνδου,
ἄς μποῦν βαθειὰ μέχρι τὴ Βωβοῦ-
σα. Ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ ἔλος τοῦ θό-
ρειου ἑλληνικοῦ Μαραθῶνα θὰ κρι-
θεῖ ὁ ἀγών μὲ τὰ στήθη τοῦ Πεζι-
κοῦ, μὲ τὸν ψυχρὸ χάλυβα τῆς λόγ-
χης, μὲ τὴ θανατερὴ ἀνάσα τοῦ ἀρ-
ματωμένου λαοῦ. Ἐδῶ ἔρριξε ὁ ἐχ-
θρὸς τὸν ὄγκο του, στὸ μέτωπο τῶν
35 χιλιομέτρων, γιὰ νὰ ἐκθιάσει τὰ
στενὰ τοῦ Καλπακίου καὶ νὰ περά-
σει. Μὰ δὲν ἐπέρασε. Τὰ ὀκτῶ ἑκα-

τομμύρια λόγχες έλύγισαν σάν σφερδούκλια τών παιδικών μας χρόνων. Τά άεροπλάνα, πού θά κρύβανε τόν ήλιο ήταν χωρίς ψυχή κι έβγαζαν τόν κόσμο στά ξάγναντα νά χειροκροτεΐ την άστοχία τους και νά ένθαρρύνει τους άγωνιζομένους με την ίαχή άέρα!

Κι έγινε ή άπειλή χλεύη κι ό κομπασμός θεατρική έπιθεώρηση και ή θεαματική προέλαση πρós τά Γιάννινα πνίγηκε στό λαϊκό σκώμμα. Ό διεθνής τύπος μιλεΐ για τή μικρή ήρωϊκή Έλλάδα. Ό χάρτης τής Ήπειρου παίρνει την τιμή τής δημοσιότητας στις πρώτες σελίδες τών μεγάλων έφημερίδων του κόσμου. Οί γνωστότεροι κονδυλοφόροι θυμίζουn τόν βιβλικό άγώνα του Δαβίδ και του Γολιάθ. Ό Τσώρτσιλ μιλεΐ για τόν Ίταλικό κολοσσό με τά πήλινα πόδια, πού του τά 'σπασε ή έλληνική λόγχη κι ό παιάνας για τους νικητές και ό χλευασμός για τους ήττημένους δίνουn και παίρνουn στην κοινή γνώμη, την έντρομη ως τότε, πού ώστόσο άπ' έδω κι έμπρός δοκιμάζει τόν κραδασμό τής έλπίδας, πώς έσήμανε ή ώρα για την άναστροφή τής τύχης του πολέμου.

Ή νικηφόρα μάχη του Καλπακιού είναι ή πρώτη μάχη τής άγωνιζομένης Έλλάδος.

Θά τó άναγνωρίσει αυτό ό τότε Πρωθυπουργός στην όμιλία του τής 26 Νοεμβρίου 1940:

«Τό πρώτον θάρος του πολέμου έπεσεν εις τόν στρατόν τής Ήπειρου, του όποιου ή σθεναρά αντίστασις έκάλυψε την έπιστράτευσιν και την συγκέντρωσιν τών πολεμικών

μας δυνάμεων».

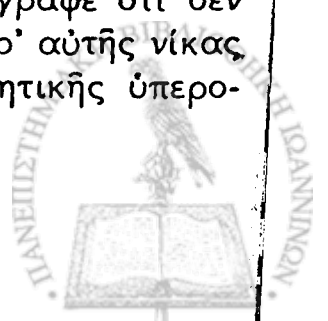
Εΐναι ή εισαγωγή στο λεγόμενο "Επος του '40. Σαράντα έφτά χρόνια από τότε είναι άνάγκη νά άναθεωρήσουμε ώρισμένες άντιλήψεις και νά άνακατατάξουμε ώρισμένες θέσεις στα ιστορικά μας προβλήματα.

Δέν έκινδύνευε ή Έλλάς από τους πελταστάς τής «Τζούλια», τους LEVIS ARMATURAE MILITES, πού άναρριχήθηκαν στην Πίνδο, ούτε από τή «Σιένα» του παραλιακού τομέα, πού ή άποστολή τους ήταν βοηθητική, και πού έν πάση περιπτώσει ή προέλασή τους τελούσε κάτω από τó φόβο του στρατιωτικού δόγματος «ό κυκλών κυκλούται».

Έκινδύνευε από τόν συντριπτικό όγκο τών σιδηροφράκτων τής Φερράρα και τών Κενταύρων, πού κινήθηκαν στον συγκοινωνιακό άξονα Άργυρόκαστρο - Καλπάκι - Κόνιτσα - Λεσκοβίκι - Κορυτσά.

Όσοδήποτε θεαματική κι άν ήταν ή έποποιία τής Πίνδου με τις μυθικές προεκτάσεις, πού έρεθίζουν τή λαϊκή φαντασία, τó ειδικό θάρος τής νίκης παραμένει άμετάθετο στη σκυθρωπή σκηνογραφία του κεντρικού θεάτρου του πολέμου, Έλαια - Καλαμάς (Καλπάκι) όπου ό όγκος τής VIII Μεραρχίας στάθηκε Πρόμαχος στην Άμυνα και την Άντεπίθεση.

Στάθηκε πρόμαχος κι έδωκε τή νίκη, αυτήν πού δέν περίμενε τó Γεν. Στρατηγεΐο, όταν έγραφε ότι δέν άναμένει βεβαίως παρ' αυτής νίκας δεδομένης τής άριθμητικής ύπεροχής του άντιπάλου.

ΠΩΣ ΕΙΔΑΝ ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ 1940-1941

ΤΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑ ΑΝ. ΤΣΙΡΠΑΝΛΗ

Καθηγ. Πανεπ. Ίωαννίνων

Σημ. α.γ.μ.

Ο Καθηγητής του Πανεπιστημίου των Ίωαννίνων κ. Ζαχ. Τσιρπανλής αναποκρινόμενος σέ αίτημα της «Ηπειρωτικής Έταιρείας» έδωσε από τὸ βήμα της Ἀρχαιολογικής Έταιρείας ὁμιλία με τὸν παραπάνω τίτλο. Ἡ ὁμιλία χειροκροτήθηκε γιὰ τὴ γλαφυρότητα καὶ τὴ θαυσιὰ ἔρευνα τῶν Ἰταλικῶν πηγῶν, πὸ χρησιμοποίησε ὁ ὁμιλητής γὰ νὰ ἐκθέσει τίς ἀπόψεις τῶν Ἰταλῶν.

Ἔχουν τὰ δημοσιευόμενα ἀποσπόμενά της ἐπικαιρότητα πὸν πῶλο τῶν «περιπέπλων ἐνωπῶν».

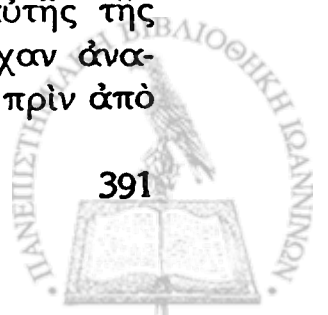
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

.....
Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου τοῦ Βισκόντι Πράσκα ἀκούγεται σήμερα παράξενα : «IO HO AGGREDITO LA GRECIA», «Ἐγὼ κτύπησα τὴν Ἑλλάδα». Πρόκειται γιὰ τὸν στρατηγὸ πὸ ὀργάνωσε τίς στρατιωτικές προετοιμασίες σὴν Ἀλβανία καὶ ἐξαπέλυσε ἔπειτα τὴν ἐπίθεση ἐναντίον τῆς Ἑλλάδας τὸ πρῶτὴ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου. Τὰ ὅσα ἀναφέρει στηρίζονται σὲ μιὰ πλούσια σειρά ἐγγράφων καὶ σὲ στατιστικούς πίνακες. Εἶναι ἀρκετὰ εἰλικρινής, ὅταν συγκρίνει τὸ ἠθικὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν στρατιωτῶν. Χαρακτηριστικὰ εἶναι τὸ ὅσα

γράφει: «...Ἐμεῖς πολεμούσαμε γιὰ μιὰ ὑπόθεση πολιτική, πὸ δὲν τὴν καταλάβαιναν καὶ δὲν τὴν συμμερίζονταν πολλοί. Κυρίως πολεμούσαμε σπρωγμένοι ἀπὸ τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος. Οἱ ἐχθροὶ μας ὁμως πολεμοῦσαν γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς δικιάς των Πατρίδας. Τὸ καθῆκον τους ἐπομένως ἦταν τὸ πὸ ὑψηλὸ καὶ τὸ πὸ ἀπλὸ πὸ μπορούσε νὰ ἔχει ἕνας στρατιώτης· καθῆκον, γιὰ τὸ ὁποῖο καὶ οἱ πὸ μέτριοι πολεμιστὲς δὲν μπορούσαν νὰ προβάλλουν καμιά ἀντίρρηση».

Σὲ ἄλλο σημείο κάνει λόγο γιὰ τὴν περίφημη δωροδοκία Ἑλλήνων στρατιωτικῶν καὶ σπεύδει νὰ τονίσει με ἔμφαση τὰ ἀκόλουθα:

«Συχνὰ με ἐρώτησαν, ὅταν ἐπέστρεψα σὴν Ἰταλία, ἂν ἦταν ἀληθινὴ ἡ γνώμη ὅτι μερικοὶ Ἑλληνες στρατηγοὶ εἶχαν ἀγοραστεῖ ἀπὸ μᾶς, με τὸν ἦχο τῶν νομισμάτων, ὅπως οἱ ἐπαγγελματίες παίκτες τοῦ ποδοσφαίρου, ὡστε οἱ ἐχθροὶ μας δὲν θὰ προέβαλλαν ἀντίσταση κατὰ τὴν προέλασή μας. Δὲν μπορῶ νὰ θεβαιώσω τὴν φιλαλήθεια μᾶς τέτοιας προσπάθειας τουλάχιστο, καὶ ἀκόμη περισσότερο αὐτῆς τῆς δωροδοκίας... Ἄν μοῦ εἶχαν ἀνακοινώσει αὐτὴν τὴν εἶδηση πρὶν ἀπὸ

τόν πόλεμο, δέν θά τήν πίστευα. Ὁ ἑλληνικός λαός, ὅπως ὅλοι οἱ λαοί, ἔχει τίς ἀρετές καί τὰ ἐλαττώματά του, πού ἀνταποκρίνονται στό πνεῦμα καί στήν ιδιοσυγκρασία τοῦ Ἑθνους. Εἶναι ὅμως ἀξίωμα ἀναμφισβήτητο, γιά ὅποιον γνωρίζει τήν Ἑλλάδα, ὅτι «ὁ Ἕλληνας δέν προδίδει ποτέ οὔτε τήν πατρίδα του, οὔτε τόν φιλοξενούμενό του».

Ὁ Βισκόντι Πράσκα θίγει ἕνα σοβαρό ζήτημα, τὸ ὁποῖο θά δοῦμε νά ἐπανέρχεται καί σέ ἄλλα ἰταλικά βιβλία. Πρόκειται γιά τόν ἠθικό ὄπλισμό τοῦ Ἰταλοῦ στρατιώτη. Αὐτὴ εἶναι ἡ μία ὄψη τοῦ προβλήματος. Ἡ ἄλλη παρουσιάζεται ὡς ἐξῆς, κατά πόσο οἱ Ἰταλοί, μὲ μειωμένες ἔστω ἠθικές ἀξίες, πολέμησαν ἱκανοποιητικά καί κατά πόσο οἱ Ἕλληνες κέρδισαν μία νίκη ὕστερ' ἀπὸ γενναῖο καί σκληρὸ ἀγώνα. Σέ ἑλληνικὴ δημοσιογραφικὴ ἀνταπόκριση ἀπὸ τὸ μέτωπο, τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1941, ἐξετάζεται τὸ λεπτὸ αὐτὸ θέμα με τὰ παρακάτω λόγια:

«Θά ἦταν ψέμα καί ἀσέβεια πρὸς τὰ χαλύβδινα τέκνα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἀντιμετωπίζουν ἕνα ἄμαχο ἐχθρό. Ἐπεισόδια, θέβαια, πού μαρτυροῦν δειλία καί φυγομαχία τοῦ ἐχθροῦ δέν λείπουν. Ἀλλὰ εἶναι ἀπλὰ ἐπεισόδια. Κάθε νίκη μας ὡς τώρα ὑπῆρξε καρπὸς ὑπεράνθρωπου μόχθου».

Καί ὁ στρατηγὸς Κατσιμηῆτρος, ὁ διοικητὴς τῆς 8ης Μεραρχίας, ὁ νικητὴς τῆς μάχης τοῦ Καλπακίου, μὲ εἰλικρίνεια ἀναφέρει στό βιβλίό του «Ἡ Ἥπειρος προμαχοῦσα» πῶς «τὸ

ἰταλικὸν πεζικὸν ὑπὸ ἱκανὴν διοίκησιν ἐπολέμησε καλῶς, ὁ δὲ Ἰταλὸς στρατιώτης, κατὰ τὴν ἀμυναν ἰδίως καί ὑπὸ καλᾶς χειρᾶς, ὑπῆρξε πολὺ καλὸς μαχητὴς».

Ἦταν σφάλμα τῶν ἀρμοδίων ἑλληνικῶν κύκλων πού καλλιέργησαν τότε τὴν ἐντύπωση ὅτι οἱ Ἰταλοὶ στάθηκαν δειλοί, γελοῖοι καί ἀσημαντοὶ ἀντίπαλοι. Πολέμησαν μὲ πείσμα, ὡς ἐκεῖ πού ἔφτανε ἡ ἀνθρώπινη ἀντοχή τους. Ἀπὸ τὴ στιγμή ὅμως πού ὁ ἀγώνας ἀπαιτοῦσε νά ξεπεράσουν τὸν ἑαυτό τους, ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμή ἀκριβῶς γινόταν κατάδηλη ἡ διαφορά τους μπροστὰ στό ἠθικὸ ἀνάστημα τοῦ Ἑλληνα στρατιώτη.

Δέν θά προχωρήσω στήν ἀνάλυση ἄλλων σημείων τοῦ βιβλίου τοῦ Βισκόντι Πράσκα ἢ τῶν ἀπομνημονευμάτων τῶν Ἰταλῶν στρατηγῶν πού ἀνέφερα πιὸ πάνω, γιὰτί θέλω νά κερδίσω χρόνο καί νά σᾶς παρουσιάσω τὴν πιὸ σημαντικὴ ἴσως πηγὴ γιά τὸ θέμα μας, ἢ ὁποῖα κυκλοφόρησε τελευταῖα στήν Ἰταλία. Εἶναι τὸ μνημειῶδες τρίτομο ἔργο τοῦ Ἰταλικοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, μὲ τίτλο «Ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Ἑλλάδας». Ποιὰ τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἔργου;

α) Χάρη σ' αὐτὸ ἐξασφαλίζεται ἡ «ἀντικειμενικὴ» δυνατότητα συγκρίσεων καί ἀντιπαραθέσεων τῶν ἰταλικῶν μὲ τίς ἑλληνικὲς μαρτυρίες. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἀπὸ τὸ 1959 τὸ Ἑλληνικὸ ΓΕΣ εἶχε κοινοποιήσει σέ πέντε τόμους τίς θέσεις του πάνω στὸν ἑλληνοἰταλικὸ πόλεμο. Σήμερα ἡ παραπάνω ἐπίσημη ἰτα-

λική έκδοση αναπληρώνει ένα μεγάλο κενό που δεν μπορούσαν να ξεπεράσουν ούτε οι ειδικοί ιστορικοί επιστήμονες ούτε οι στρατιωτικοί έμπειρογνώμονες. Ίδιαίτερα οι τελευταίοι θα μπορούν τώρα, με κάποια άνεση ασφαλώς, να έρμηνεύσουν σαφέστερα τὰ ἐπὶ μέρους γεγονότα καὶ σφάλματα στὸ θέατρο τῶν ἐπιχειρήσεων.

β) Οἱ ἰταλικές πηγές που χρησιμοποιούνται στὸ ἔργο αὐτὸ προέρχονται ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ ἀρχεῖο τοῦ ΓΕΣ τῆς Ἰταλίας. Στὸν δεῦτερο τόμο ἐκδίδονται 336 ἔγγραφα. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ βρίσκει κανεὶς ἐκθέσεις ἀνωτέρων στρατιωτικῶν γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Ἀλβανία, τὰ ποικίλα σχέδια ἐνεργείας γιὰ τὶς ἐπιχειρήσεις στὸ ἑλληνοαλβανικὸ μέτωπο, πρακτικὰ συνεδριῶν τῶν στρατιωτικῶν, ὁδηγίες ὡς πρὸς τὴ διάταξη τῶν μονάδων, ἐπιστολές ἢ εἰσηγήσεις τοῦ Τσιάνο, τοῦ Βισκόντι Πράσκα, τοῦ Πρίκολο, τοῦ Καβαλλιέρο καὶ ἄλλων στρατηγῶν - διοικητῶν τῶν διαφόρων μεραρχιῶν, ἐκτιμήσεις καὶ ὑπολογισμοὺς τῆς Ἐπιμελητείας κλπ.

γ) Τὸ συνθετικὸ μέρος τοῦ ἔργου, ὁ πρῶτος τόμος, διακρίνεται ἀπὸ μιὰ συστηματικὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνίχνευση τῶν αἰτίων τῆς ἤττας. Ἔτσι προβάλλεται ἡ διάλυση τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ μὲ τὶς διαδοχικὲς ἀπολύσεις καὶ τὶς ἐφήμερες στρατολογίες στὸ 1940 ὑπογραμμίζονται τὰ δεινὰ τῆς γραφειοκρατίας, ἡ ἀπουσία ἔμπειρων κατώτερων καὶ ἀνώτερων ἀξιωματικῶν, ἡ ἀποδιοργάνωση τῶν μονάδων μὲ

τὴν ἐπιβολὴ τῆς λεγόμενης δυαδικῆς μεραρχίας (πού ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο — ἀντὶ τρία — συντάγματα πεζικοῦ), ὁ μικρὸς χρόνος θητείας καὶ ἡ ἀτελής ἐκπαίδευση τῶν στρατιωτῶν, τὸ ἑλλιπὲς σύστημα ἀναπαραγωγῆς ἀξιωματικῶν καὶ συμπληρωματικῶν στελεχῶν, ἡ ἐλαττωματικὴ ὀργάνωση τῶν μεταφορῶν καὶ τῆς Ἐπιμελητείας. Ἐπισημαίνονται ἐξ ἄλλου οἱ μεγάλες εὐθύνες τῶν τριῶν ἀνώτατων ἀρχηγῶν τῶν ἰταλικῶν μονάδων στὴν Ἀλβανία, τοῦ Βισκόντι Πράσκα, τοῦ Οὐμπάλντο Σοντοῦ καὶ τοῦ Καβαλλέρο, οἱ ὅποιοι εἶχαν διανύσει προηγούμενως λαμπρὴ στρατιωτικὴ καριέρα.

Ἀντιπαρατίθενται ἀκόμη ἐδῶ μὲ σχετικὴ εἰλικρίνεια οἱ ἀδυναμίες τοῦ Ἰταλοῦ στρατιώτη καὶ τὰ προτερήματα τοῦ Ἑλληνα, κατὰ τὴν κρίσιμη στιγμή τῆς ἐπιθέσεως:

«Ὅταν σιγὰ σιγὰ ἀπομακρύνονταν οἱ βολές τοῦ πυροβολικοῦ μας καὶ ἀρχίζε ἡ ἀπάντηση τοῦ ἐχθρικοῦ πυρός, τὸ πεζικὸ, ἀντὶ νὰ ἀναπτύσσεται, νὰ προχωρεῖ, νὰ ἐκμεταλλεῖται ὅλες τὶς δυνατότητες τῶν ὄπλων του, μαζεύοταν καί... ὑφίστατο μιὰ πάρα πολὺ ἐπικίνδυνη ψύχωση: τὴ νοοτροπία τοῦ μοιραίου, τῆς ἀδυναμίας, τῆς μαζικῆς ὑποταγῆς. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὁ Ἑλληνας στρατιώτης, ἐπιθετικὸς, τολμηρὸς, ἐπίμονος, δυνατὸς μὲ τὴ δικιά του ἰδεολογία, ὄχι θέβαια πιὸ πλούσιος σὲ μέσα ἀπὸ ἐμᾶς, ἐπιβλήθηκε πολὺ γρήγορα στὴν ἐκτίμησή μας, ἢ ὅποια δυστυχῶς, μερικὲς φορές, γινόταν καὶ φόβος».

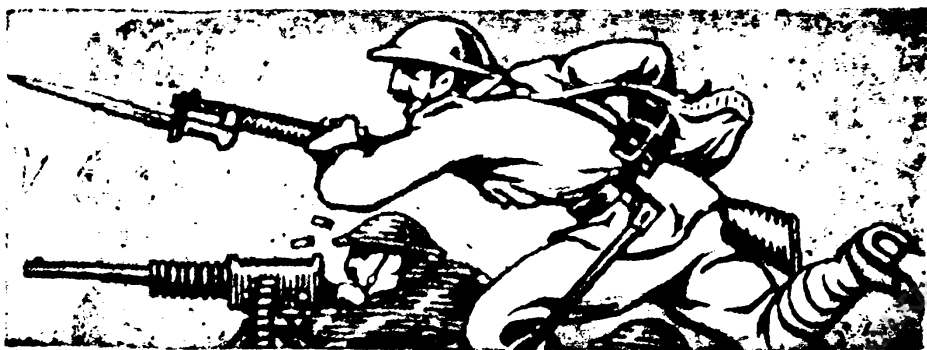

Ἡ γενική διαπίστωση ἀπὸ τῆ μελέτη τοῦ συνθετικοῦ μέρους τοῦ ἔργου εἶναι ὅτι οἱ Ἴταλοί, σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀπροετοίμαστοι, καὶ κατὰ τὸ ἔμψυχο καὶ κατὰ τὸ ἄψυχο ὕλικό, θιάστηκαν νὰ ἀρχίσουν ἓνα πόλεμο, χωρὶς νὰ λογαριάσουν ἐπὶ πλέον τῆ δυσμενῆ γεωγραφικὴ περιοχὴ τοῦ θεάτρου τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὶς ἄθλιες κλιματολογικὲς συνθῆκες.

Ἔτσι μπορεῖ νὰ συμπεράνει κανεὶς ὅτι οἱ Ἴταλοί, ὅταν ἐπιτέθηκαν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδας, περνοῦσαν πολὺ δύσκολες στιγμὲς καὶ δὲν τοὺς εὐνόησε οὔτε ἡ προετοιμασία τους, οὔτε ὁ καιρὸς, οὔτε τὸ κλίμα, οὔτε ἡ γεωγραφικὴ περιοχὴ. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ παρατηρήσω ὅτι ὁ συντάκτης τοῦ ἐπίσημου αὐτοῦ ἔργου τοῦ ἰταλικοῦ ΓΕΣ κάνει ἓνα σοβαρὸ λογικὸ ἄλμα, καθὼς λησμονεῖ νὰ ἀντιπαραθέσει τὶς δυσκολίες τοῦ ἀντιπάλου. Συγκεκριμένα, ὑπενθυμίζω ὅτι οἱ Ἕλληνες ὡς τὶς 7 Ἀπριλίου 1939 δὲν εἶχαν ἐκπονήσει ἐπιτελικά ἀμυντικὰ σχέδια πρὸς τὰ ἄλβανικὰ σύνορα, δὲν μποροῦσαν μὲ ἀνεση, χωρὶς τὸν φόβο παρεξηγήσεων ἐκ μέρους τῆς Ἰταλίας, νὰ ὀργανωθοῦν πρὸς τὴν πλευρὰ τῆς Ἀλβανίας, ὅτι τὸ ὀδικὸ σύστημα

στὴ Βόρειο ἄλβανοκρατούμενη Ἡπειρο ἦταν ἀσυγκρίτως ἀρτιότερο ἀπὸ ἐκεῖνο τῆς Νότιας ἑλληνικῆς Ἡπείρου, ὅτι ἡ φυσικὴ διάταξη τῶν ὄροσειρῶν καὶ γενικὰ ἡ γεωγραφικὴ δομὴ τοῦ θεάτρου τῶν ἐπιχειρήσεων εὐνοοῦσαν τὴν ἰταλικὴ ἐπίθεση, ὅτι ὁ ἀνεφοδιασμὸς τῶν Ἑλλήνων γινόταν μὲ πρωτόγονα μέσα, ὅτι ὁ Ἕλληνας φαντάρος ὅταν ἔφτανε στὸ μέτωπο εἶχε ἤδη διανύσει μὲ τὰ πόδια 200-400 χιλιόμετρα. Ἀλλὰ καὶ ἡ δυαδικὴ ἰταλικὴ μεραρχία δὲν ὑστεροῦσε ἀπέναντι στὴν ἑλληνικὴ τριαδικὴ ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν ὄλμων, τῶν πυροβόλων συνοδείας, τῶν πυροβόλων διαμετρήματος τῶν 75 καὶ 100. Ἄς προστεθεῖ ἀκόμη ὅτι καὶ ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς παρατηρήθηκαν σοβαρὰ ἐπιτελικά σφάλματα καὶ πρὶν καὶ μετὰ τὴν ἔναρξη τῶν ἐχθροπραξιῶν, ὅτι ὁ ἐξοπλισμὸς τῶν ἐπιστρατευθέντων καὶ ἡ ὀχύρωση στὴν Πίνδο καὶ στὸ μέτωπο Ἡπείρου παρουσίασαν ἐλλείψεις καὶ ἀδικαιολόγητες καθυστερήσεις, ὅτι ἡ διάταξη τῶν δυνάμεων, στὴν Πίνδο ἰδίως, εἶχε ἀφήσει τραγικὰ κενὰ, ὅτι χάθηκε πολὺτιμος χρόνος στὴν ἐκμετάλλευση εὐκαιριῶν καὶ προκλήθηκαν ἀπαραδέκτες ἀνθρώπινες ἀπώλειες.

(Συνεχίζεται)

Ἀνέκδοτες σελίδες ἀπὸ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸ πόλεμο τοῦ '40

✠ ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ ΤΣΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀναπ. Ἀξιωματικοῦ - Επιτίμου Εκπαιδ. Συμβούλου

Γεννήθηκε ὁ Σπύρος Τσατσοπούλος στὸ χωριὸ Κάτω Πεδοινά Ζαγορίου. Ἡ ἐμφυτι κλίση του στα γράμματα τον οδήγησε ἀρχικὰ στὸ Διδασκαλεῖο Ἰωαννίνων καὶ ἀργότερα πρῶτο ἐπιτυχόντα στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν γιὰ μεταπτυχιακὴν.

Τὸ 1949 μετέβη: στις ἐξετάσεις γιὰ Ἐπαθεωρητῆς Στραχειώδους Ἐκπαίδευσης καὶ διακρίνεται. Πρῶτος σταθμὸς τῆς καριέρας του καριέρας ἡ ἀκριτική περισχίγη τοῦ Ἑβρου. Τὸ 1967 ἐξαναγιάζεται σε παραίτηση. Μετὰ τὴ μεταπολίτευση διακινῶνται καὶ παίρνει τὸν ἀνώτατο βαθμὸ τοῦ Ἐπιχειρησιακοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰπ. Παιδείας.

Δεν ἦταν ὅμως μόνον ἓνας ξεχωριστὸς δάσκαλος. Ἦταν καὶ ἓνας σεμνὸς, γενναῖος στρατιώτης. Στὸν πόλεμο τοῦ '40 ἐπισηρατεύτηκε ἀπὸ τους πρῶτους καὶ ἔλαβε μέρος στὴν Δημοσίτη Διμοιρία Πεζικοῦ στὴν παραλιακὴ τομέα Θεσπρωτίας, στα τμήματα προκλιμῆτης.

Τραυματίστηκε στις 16 Νοεμβρίου '40 στη μάχη τῆς Φασσιμηλιάς καὶ νοσηλεύ-

τηκε γιὰ δύο χρόνια σε διάφορα νοσοκομεία τῆς Ἀθήνας.

Ἵστερα, στα πικρὰ χρόνια τῆς κατοχῆς, πήρε μέρος στὴν Ἐθνικὴ Ἀντίσταση μ' ὅλη του τὴν ψυχὴ, μ' ἀγριότητα καὶ χωρὶς καμμιὰ ἐπιφύλαξη.

Ἐτα τελευταία χρόνια ζοῦσε ἥρεμα στὴν Ἀθήνα. Πέθανε στις 3 Αυγούστου 1986.

Ὀκτώβρης 1940. Πέρασαν 40 χρόνια. Ὅμως ὀλοζώντανες οἱ μνημεῖς, ἰδιαίτερα αὐτὲς τὶς μέρες.

Ἀποστολὴ 3ης Διμοιρίας σὺν ὀμάδος πολλοῦ ὀλων.

Ἄμυνα ἐπὶ τῆς γραμμῆς Θεόστρουγκα, ἄνευ ιδέας ὑποχωρήσεως — Σύνδεσμος μετὰ 2ου λόχου.

Ἰδιαίχουσα σημασία ἀπαγορεύσεως ὀδεύσεων:

- 1) Παλαμᾶ — Φατῆρι.
- 2) Παλαμᾶ — Θεόστρουγκα — Πλαίσιον.
- 3) Παλαμᾶ — Β. καὶ Ν. αὐχένος Προφήτου Ἡλία — Φατῆρι.

Ὁ Διοικητῆς τοῦ 2ου Λόχου
Π. Σκιαδόπουλος

Μὲ αὐτὴ τὴ γραπτὴ διαταγὴ στὴν ἀριστερὴ τσέπη τοῦ χιτωνίου μας, ποὺ ἀκόμη τὴ διατηροῦμε στὸ προσωπικὸ μας ἀρχεῖο, πορευόμαστε

στις 26 Αυγούστου από Φιλιάτες πρὸς Ἅγιο Νικόλαο καὶ ἀπὸ κεί τὴν ἐπομένη ἀνεβαίναμε στὸ Φατήρι.

Ἡ δύναμή μας μαζί με τὴν ὁμάδα πολυβόλων 2 ἀξιωματικοὶ καὶ κάπου 65 ἄνδρες. Ἡ δύναμη πυρός, 2 πολυβόλα Σαίντ - Ἐτιέν, 3 ὄπλο-πολυβόλα, 3 λεμπέλ με τὶς χοάνες καὶ κάπου 50 ντουφέκια. Τὰ πυρομαχικὰ ἀρκετά. Ὅλα κλεισμένα στὰ γνωστὰ κιβώτια. Οἱ ταινίες κενές στὰ εἰδικὰ μεταλλικὰ κιβώτια πνιγμένες στὸ λίπος. Τὰ ἀνάλογα κτήνη με τὰ εἰδικὰ σάγματα πολυβόλων καὶ ἐπὶ πλέον 3 ἀκόμα με σάγματα φόρτου, γιὰ τὶς ἀπαραίτητες μεταφορὲς τῆς τροφοδοσίας τοῦ τμήματος.

Διμοιρίτης ἐγώ, ἔφεδρος τότε ἀνθ)γός, ἐπιστρατευμένος γιὰ τρίτη φορά μέσα στὸν ἴδιο χρόνο. Τῆς ὁμάδας πολυβόλων ὁ ἐπίσης ἔφ. ἀνθ)γός Σταῦρος Μούλιος, τακτικῶς ὑπὸ τὶς διαταγές μου. Λοχίες οἱ Γιάννης Μικρούλης, βοηθοὶ μου, Λεωνίδας Γεωργίου καὶ Στέφανος Χρησιδης. Τῆς ὁμάδας πολυβόλων Μούλιος καὶ αὐτός. Οἱ ἄνδρες μας ὅλοι ἐπιστρατευμένοι ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες Θεσπρωτοί, ἐκτὸς ἀπὸ λίγους τῶν πολυβόλων, ποὺ ἦταν κληρωτοὶ ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι τσολιάδες.

Διοικητὴς τοῦ 2ου λόχου — τοῦ λόχου μας — ὁ λοχαγὸς Περικλῆς Σκιαδόπουλος με ἔδρα τὴν Πόβλα καὶ διμοιρίτη τοὺς Σουρβῖνο, ἔφεδρο ἐκ μονίμων υπολοχγὸ καὶ Ζανουδάκη Νικόλαο ἀνθυπασπιστὴ μόνιμο.

Ἀνάμεσά μας, με ἔδρα τὸν Ἅ-

γιο Νικόλαο, ἡ 4η Διμοιρία με τὸν ἔφ. ἀνθ)γὸ Ἡλία Ζούλα.

Στὸ ἀριστερὸ μας ἀπὸ τὸ Πλαίσιο ὡς τὴ θάλασσα ὁ 3ος λόχος καὶ στὴν ἔδρα τοῦ Τάγματος στὶς Φιλιάτες ὁ λόχος Δ)σεως με τὸν 1ο λόχο.

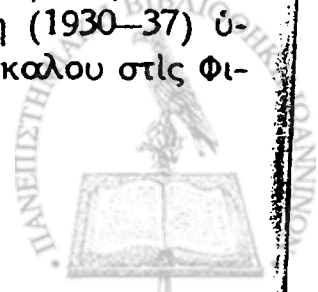
Διοικητὴς τοῦ τότε ἀνεξαρτήτου Τάγματος Φιλιατῶν ὁ Ταγματάρχης Ἀλέξανδρος Παπαγεωργίου με ὑπασπιστὴ τὸν ἔφ. Υπολ)γὸ Στράτη Ἀθανασάκο.

Αὐτὴ χονδρικὰ ἦταν ἡ διάταξη τοῦ ἀνεξάρτητου Τάγματος Φιλιατῶν με ἀπέραντο τομέα ἐπιτήρησης ἀπὸ τὴ θάλασσα ὡς τὶς κορυφές τῆς Μουργκάνας.

Ὑστερα ἀπὸ σχετικὴ ἀναγνώριση ἀναπτύξαμε τὸν καταυλισμὸ μας λίγο πρὶν μποῦμε στὸ Φατήρι, καθὼς ἀνεβαίνομε ἀπὸ τὸ Μαυρονέρι. Σὲ ἓνα χῶρο ποὺ νὰ μὴν εἶναι ἄμεσα ὄρατός ἀπὸ τὰ ἀπέναντι ὑψώματα τῆς Ἀλβανίας καὶ ποὺ νὰ ἔχουμε κοντὰ καὶ μιὰ βρύση γιὰ τὶς τόσες ἀνάγκες μας.

Μιὰ ὁμάδα με τὸν ἐξαιρετο λοχία Στέφανο Χρησιδῆ καὶ τὸ Γιάννη Σάρρα, ἀπὸ τὸ Καστρί, τῶρα λογοτέχνη καὶ δημοσιογράφο, προωθημένη κάπου 3 χιλιόμετρα ἐγκαταστάθηκε στὸ Φυλάκειο Τσολάκη, μπροστὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ Παλαμπᾶ καὶ λίγο πίσω ἀπὸ τὴν πυραμίδα.

Πρώτη προσπάθεια νὰ γνωριστοῦμε καλύτερα με τοὺς ἄνδρες μας, νὰ συνδεθοῦμε μαζί τους ψυχικά. Εὐτυχῶς οἱ περισσότεροι με γνώριζαν ἀπὸ τὴν βχρονη (1930—37) ὑπηρεσία μου σὰν δάσκαλου στὶς Φι-

λιάτες και από τις δυο προηγούμενες επιστρεύσεις (1939, 1940). Αυτό ήταν μια πολύ θετική προϋπόθεση για την όμαλη διοίκηση και την αποδοτική συνεργασία.

Ήταν ανάγκη σε σύντομο χρονικό διάστημα να εξοικειωθούν με τη νέα ζωή. Να περιχαρακώσουν την ψυχή τους. Να γνωριστούν με τα όπλα τους και τις λεπτομέρειες του εδάφους, που είχαν την τιμή να επιτηρούν και να υπερασπιστούν.

Καλή τροφή, καλή συντροφιά, πλούσιος διάλογος και συστηματική οργάνωση του εδάφους. Στο τελευταίο είχε καταβληθῆ σοβαρή προσπάθεια. Ἡ διαταγή με εκείνο τὸ «άνευ οὐδεμιᾶς ὑποχωρήσεως» ἐπίμονα στροβίλιζε κάθε στιγμή στη σκέψη μου, γιαυτό και δουλεύαμε. Φτιάχναμε πολυβολεία· ἀνοίγαμε ὀρύγματα· ἐκτιμούσαμε ἀποστάσεις πιθανῶν στόχων, καταρτίζοντας για κάθε πολυβολεῖο ἀνάλογο ὑπόμνημα. Σκάθαμε ἀδιάκοπα, τόσο μάλιστα, πού, ὅταν κάποτε πέρασε ἀπὸ ἐκεῖ ὁ συνταγματάρχης Ραφτόπουλος με κάλεσε ἰδιαίτερα καὶ μοῦ εἶπε: Γιατί τέτοια ὀργάνωση, γιατί τόσο κόπος; Ποῦ μποροῦσα νὰ φανταστῶ τότε ἐγώ, ὅτι δὲν ἤξερε γιὰ τὴ γραφτὴ διαταγὴ πού εἶχα πάρει καὶ πού, ὅπως ἀργότερα ἔμαθα, δὲν ἔπρεπε νὰ ἦταν αὐτή, ἀλλὰ ἀντίθετα ἐκείνη τῆς ἀνευ φθορᾶς τῶν τμημάτων σύντομης σύμπτυξης στὴν γραμμὴ Καλαμά.

Οἱ στρατιῶτες ὅλοι ἦταν ἐξαίρετα, ἀγνὰ παιδιά. Θερμοὶ πατριῶτες. Οἱ διαταγές μου ἦταν δεμένες

πάντα με τις καθημερινές ἀνάγκες τῆς ζωῆς μας. Οἱ σκηνές μας, ὁ καταυλισμός, ἡ ἄσκηση στὴ χρῆση τῶν ὄπλων, λίγη γυμναστική, πολλὴ φροντίδα γιὰ καλὴ τροφή καὶ γιὰ βελτιωμένες μερίδες, με ἀπ' εὐθείας προμήθεια κρεάτων ἀπὸ τοὺς παραγωγοὺς ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς στρατιῶτες, σὲ χαμηλές τιμές. Τακτικές ἐνέδρες καὶ περιπολίες καὶ φυσικὰ 24ωρες ἄδειες γιὰ ἐπίσκεψη στὶς οἰκογένειες γιὰ ὅσους τις εἶχαν σὲ κοντινὰ χωριά. Ψυχαγωγία με τραγούδια καὶ καλαμπούρια καὶ ἄριστες πάντα σχέσεις με τις ἀρχές τοῦ χωριοῦ, τὸν πρόεδρο τὸν Κόντη, τὸ δάσκαλο τὸν Παπαδόπουλο, τὸν παπᾶ, τὸν ἀγροφύλακα καὶ γενικά ὅλους τοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ πού πρόθυμα μᾶς παραστέκονταν σὲ κάθε ἀνάγκη.

Παράλληλα στὶς ἄλλες καθημερινές φροντίδες ἔπρεπε κατὰ κάποιον τρόπο, νὰ μαθαίνομε τί γίνεται στὴ γειτονιά μας. Με τὴν ἐμπειρία πού εἶχαμε ἀπὸ τὴν προηγουμένη χρονιά, ὅταν ὑπηρετούσαμε στὸ φυλάκειο Μαυρομάτη καὶ χωρὶς καμιά συγκεκριμένη βοήθεια ἀπὸ τοὺς παραπάνω, σιγά - σιγά, με θάση τὴν ἄμεση ἀπ' εὐθείας παρατήρηση ἀπὸ διάφορες θέσεις τῆς ὀροθετικῆς γραμμῆς, με τὸ μοναδικὸ ὄργανό μας, πού ἔπαιξε καὶ ρόλο τηλεσκοπίου, τὸ τηλέμετρο τῆς ὀμάδας πολυβόλων καὶ πολὺ συχνὰ με ἀπαγορευμένα τρελλὰ γλιστρήματα ἀρκετὰ μέσα στὸ Ἀλθανικὸ ἔδαφος με τὸ λοχία Στέφο Χρηστίδη καὶ τὸ Γιάννη Σάρρα, πού γνώριζαν τ' ἀρβανίτικα, καταφέρ-

ναμε νά πληροφορούμαστε κάθε λεπτομέρεια για τίς κινήσεις, κάποτε δέ και τίς προθέσεις τῶν Ἴταλικῶν δυνάμεων τοῦ τομέα μας.

Εἶχαμε ἐπίσης δημιουργήσει μέ 2—3 Παλαμπιῶτες καί λίγους γνωστούς σ' αὐτούς τσομπάνηδες Ἀλβανούς ἀπό τὰ μεθοριακά χωριά καί δεύτερο δίχτυ για νά διασταυρώνουμε τίς πληροφορίες. Ἔτσι, σχεδόν καθημερινά, δίναμε στό Τάγμα σχετικά πλούσιο δελτίο, καί, καθῶς θυμοῦμαι, τὸ περίμεναν μέ ιδιαίτερο ἐνδιαφέρον.

Ἀπό τὸ μικρὸ ἀτομικὸ ἀρχεῖο, πού, ὕστερα ἀπὸ τὸν τραυματισμό μου, μέρος του μόνο σώθηκε, ἀντιγράφουμε ἐδῶ δυὸ ἀπὸ τὰ δελτία πληροφοριῶν πού εἶχαμε ὑποβάλλει λίγες μέρες πρὶν ἀρχίσει ὁ πόλεμος για νά φανῆ πῶς ἐμεῖς ἐκτιμούσαμε τὴν κατάσταση καί πῶς ἐργαζόμαστε.

Ἄριθ. 19

T.T. 712 17.10.1940

Ἡ 3η Διμοιρία

Πρὸς τὸν 2ον Λόχον

T.T. 712

«Πληροφορία»

§ 1. Ἐν συνεχείᾳ τηλεφ)κῆς μου ἀναφορᾶς λαμβάνω τὴν τιμὴν λεπτομερέστερον ν' ἀναφέρω τ' ἀκόλουθα:

Τὴν 14ην τρέχοντος ἔφθασαν εἰς Γιάνιαρη τρεῖς ἀξ)κοί Ἴταλοί, 16 στρατιῶται καί βαθμοφόροι Ἴτα-

λοί, 9 κτήνη καί 2 πολυβόλα (περὶ τοῦ τελευταίου δὲν ἔχομεν προσωπικὴν ἀντίληψιν).

Τὴν 15ην τὸ πρωῖ οἱ 2 ἀξ)κοί μετὰ 2 ὄπλιτῶν, ἔφιπποι ἀνεχώρησαν ἐκ Γιάνιαρης μέ κατεύθυνσιν πρὸς Χέντελι. Τὴν 10ην ὥραν τῆς ἰδίας ἡμέρας καί καθ' ἣν ὥραν 5 ἕτερα κτήνη μετὰ τῶν ἡμιονηγῶν ἐκινουῦτο μέ κατεύθυνσιν πρὸς Μαρκάτι, ἡμεῖς συνηντώμεθα ἐπὶ τῆς 55 πυραμίδος μετὰ Ἴταλικῆς περιπόλου ἀποτελουμένης ἐξ ἐνὸς Ἀνθ)γοῦ, τοῦ λοχίου ἀρχιφύλακος φυλακείου Γιάνιαρης, ἐνὸς δεκανέως Ἴταλοῦ, τριῶν Ἴταλῶν στρατιωτῶν καί ἐνὸς Ἀλβανοῦ στρατιώτου. Ὁ χαίρετισμός μας ὑπῆρξεν ὑπόπτως ἐγκάρδιος καί αἱ συνομιλίας μας σύντομοι. Ἀντηλλάξαμεν τσιγάρα καί ἐκεῖνοι μᾶς ἐπρότειναν νά φωτογραφηθοῦμε ὅλοι μαζί διὰ μικρᾶς μηχανῆς, ἣν ἔφερον μαζί των. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἶδον ἐκ μέρους μας πρόθυμον διάθεσιν ἐφωτογραφῆθησαν μόνοι των. Μετ' ὀλίγον ἐχωρίσθημεν καί ἡμεῖς μὲν μετέβημεν ὑψηλότερον διὰ νά συνεχίσωμεν τὴν διὰ τοῦ τηλεμέτρου παρατήρησιν, ἐκεῖνοι δὲ πρὸς τὸ ἔδαφός των. Ὅμως καί ἡμεῖς διεκόψαμεν τὴν παρατήρησιν, διότι δύο ἐξ αὐτῶν παρέμεινον ἐπὶ τῆς πυραμίδος καί ἤρχισαν νά ἀνέρχωνται πρὸς τὴν 56. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τίποτε δὲν ἀντιλήφθησαν περὶ τοῦ ὄργάνου παρατηρήσεώς μας.

(Συνεχίζεται)

ΓΚΙΟΡΓΚΙΟΒΑ

('Από τὰ ζῶα πού ἐπιτάχθηκαν πιστά στις πράξεις τῆς ἀνθρώπινης
τρέλλας δὲν ἐγύρισε κανένα...)

ΤΟΥ ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Ἀσφαλῶς δὲν εἶμουν ἐγὼ κείνος, πού διέταξε νὰ θγάλουν τ' ἄλογο ἀπ' τὸ κατώγι γιὰ νὰ ψοφήσει στὸ χιόνι. Δὲν θᾶταν δυνατὸ νὰ δώσω αὐτὴ τὴ διαταγή. Τί εἶμουν; Ἕνας ἀνθυπολοχαγός. Κι' ὅμως στάθηκα ὁ τραγικός πού δὲν τὸ ἐσπλαχνίστη...

Εἶχε πολεμήσει κι' αὐτὸ ὅπως οἱ στρατιῶτες. Μὲ πῆγε σὲ τόσα περᾶσματα καθάλλα, εἶχαμε διαθεῖ πολλές δυσκολίες στὸ μακρὺ διάστημα τοῦ χειμῶνα, σκάσαν πλάγι μας ὀβίδες... Νὰ τὸ πῶ; Εἶχαμε μείνει ἀξεκόλλητοι σὰν ἐνιαῖο σύνολο μαζὺ καὶ τώρα θὰ πέθαινε ἀπ' τὶς κακουχίες.

Τὴ στιγμή τῆς διαταγῆς μου εἶχε βρεθεῖ κάτω ἀπ' τὸ σανίδινο πάτωμα τοῦ κτίσματος πού μέναμε, ἐνῶ ἡ τοποθεσία μας ἦταν σ' ὄρεινὸ διάσελο πού θερίζονταν ἀπ' τὸ βοριά.

Αὐτὸ φυσικὰ πονοῦσε ἀφάνταστα. Τ' ἀπόστημά του ἦταν κακοφρμισμένο καὶ τὸ νιώθαμε νὰ κατακυριεύεται ἀπὸ τὴ σηψαιμία. Ἡ ἐνδο-νυχίτιδα στάθη ἡ πιὸ ἀνελέητη ἀρρώστεια πού ξεμπέρδευε τὰ περισσότερα τότε ζῶα μας. Ἦταν ἀδύνατο ἔτσι νὰ δεχθοῦμε τὴν παρουσία κοντά μας ἐνὸς νεκροῦ σώματος κάποιου ψοφιμοῦ, ἀσήκωτου

ἂν τὸ παραμελούσαμε νὰ μετακινηθῆ, ὅσο προσφιλοῦς κι' ἂν εἶχε σταθεῖ.

Οἱ στρατιῶτες μὲ μεγάλη προσπάθεια τὸ ἔσυραν στὸ ὑπαιθρο, λίγο πιὸ ἔξω ἀπ' τὸ καλύβι μας, ἀκάλυπτο κι' ἔκθετο στὸ παγερὸ κρῦο, ἀνεμπόδιστο στὸ νὰ σωριαστεῖ κατάχαμα, καθὼς πιστέψαμε, σὰν τὴ κατάμονη ψυχὴ του...

Ἔομως ζοῦσε ἀκόμη!...

Καὶ μιὰ ἀκατάβλητη θέληση, πότε ἀκροβαστάζοντας τὸ σῶμα στις ὑγιεῖς ὀπλές του, καὶ πότες σπαρταρώντας κυριολεκτικὰ ἀπ' τοὺς πόνους, ξανασύρθηκε μέχρι τὴ πόρτα τοῦ κατωγιοῦ — τοῦ πρόσφερε λίγα χνῶτα καὶ μιὰν ἀσήμαντη θαλπωρὴ — νὰ πεθάνει ὀριστικὰ σ' αὐτό...

Τί φριχτὴ ἀνάμνηση!... Ἀναμφίβολα, ἡ πράξη εἶν' ἡ σκληρὴ δοκιμασία τοῦ καθήκοντος.

ΤΑ ΚΟΠΑΔΙΑ ΤΟΥ ΜΠΕΝ

Θυμᾶμαι τὶς παραμονές τῶν Χριστουγέννων τοῦ 40. Ὁ καιρὸς ἦταν ἄσχημ' ἀντραλεμένος κι' ἐγὼ πιασμένος στὸν ἀριστερὸ βραχίονα ἀπὸ μιὰ φοβερὴ ψύξη γι' ἀρκετὲς μέρες, πού οὔτε στ' ἄλογο μποροῦσα,

ν' άνεβῶ, οὔτε κὰν νὰ τὸν κουνήσω.

Τὴ μέρα τῆς γιορτῆς ὁ καιρὸς μαλάκωσε, ἀλλ' ὁ λόχος πὺ θρίσκονταν στὴ Κρανιὰ βρέθηκε ἀπὸ τὶς σαλεμένες γέφυρες τῆς Μπίστριτσας (φτιαχτὴ με βάρκες) καὶ τοῦ Καλεσιώτη πὺ μᾶς ἐπικοινωνοῦσαν μὲ τοὺς "Άγιους Σαράντα, ὄχι ἀπὸ τρόφιμα καλὰ ἐφοδιασμένος. Ἐτσι μὲ ἓνα δυὸ ἡμιονηγοὺς πήγαμε τὸ πρῶτὶ στὸν πλησιέστερό μας, πὺ πρόχειρο τοῦ κάμπου Ἐφοδιασμό, νὰ συμπληρώσουμε τὶς ἐλλείψεις μας.

Σὰν λόχος Διαβιβάσεων πὺ εἴμαστε, εἶχαμ' ἐγκαταστήσει μερικὸς τηλεφωνητὲς, ὅπου ἡ ἀνάγκη τὸ ἀπαιτοῦσε καὶ τοῦτο μὲ κάνει νὰ πῶ, πόσο κάθε φορὰ πὺ ἔσμιγα μὲ ἔστω καὶ προσωρινὰ ξεκομένους στρατιῶτες μου, ἐνοιωθα περισσευόμενους τοὺς δεσμούς τους. Ὁ χῶρος τους θεωροῦνταν σπῆτι μου.

Στὴν περιοχή τοῦ κάμπου ἦταν τὰ γιδοπρόβατα τοῦ Μπέη, πὺ ἀπ' τὶς συνθῆκες τοῦ πολέμου πὺ μεσολάβησαν εἶχαν παραμεληθεῖ. Μόλις τὴν προηγούμενη μέρα ὁ κολληγας του τ' ἄρμεξε χύνοντας πολὺ ἀπ' τὸ γάλα καὶ δίνοντας ἀφθονο ἀνθόγαλα στοὺς ἀνδρες τοῦ Ἐφοδιασμοῦ. Ἐτσι, μόλις τελειώσαμε τὴν παραλαβὴ τῶν ἀναγκαίων ἀπ' τὰ εἶδη μας ὁ τηλεφωνητὴς μοῦ πρόσφερε ὀλόγιομη τὴν καραβάνα του μὲ τὸ θεσπέσιο εἶδος του ἀνακατεμένο μὲ φουχτιές ζάχαρι ἀπ' τὰ σακκιά τοῦ Ἐφοδιασμοῦ.

Δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ περιγράψω τὸ πῶς μοῦ φάνηκε. Τίποτα τὸ ὑπεροχώτερο δὲν θὰ ποθοῦσα. Ἡ καραβάνα εἶχ' ἓνα θησαυρό. Προχώρη-

σα στὶς μπουκιές της... Μὰ στὴ τρίτη ἄγκωσα κυριολεκτικὰ. Δὲν μποροῦσα καθόλου νὰ προχωρήσω.

Ὁ θησαυρὸς λὲς ἦταν στ' ὄνειρο...

ΟΙ ΜΠΕΧΤΑΣΗΔΕΣ

Τὸ πὺ καίριο μέρος ἀντικρυ ἀπὸ τὰ Τρία Αὐγά πὺ πολεμοῦσαμε ἦταν ἡ Τσοῦκα καὶ στὴ ράχη τοῦ βουνοῦ πὺ τὴν πλεύριζε, τὸ χωριὸ Πρίστα.

Τὸ Πρίστα εἶχε σχετικὰ γίνει Μεραρχιακὸ κέντρο, στεγαζόντουσαν διάφορες ὑπηρεσίες στὸν εὐρύχωρο τεκέ του.

Πήγαινα στὸ χωριὸ τακτικὰ ἀπ' τὴ Σάροβα πὺ ἀπῆγε περὶ τὶς 4 ὥρες καὶ στὴν ὁποία ἔμειν' ὁ λόχος μας 50 μέρες (Φεβρουάριο καὶ τὸ πῖότερο τοῦ Μάρτιου), ὅμως τὸ πρῶτὸ τῆς 6 Μαρτίου 1941, ὁ δρόμος αὐτὸς μοῦχε ἀφήσει μιὰν ἐντύπωση. Ροδόσκαγαν τ' ἀνοιξιὰτικα μηνύματα κι' οἱ θαλανιδόπλεχτες ἀνηφοριές πὺ ἔπαιρνα, μόλις ἔπαυε ἡ μουρμούρα τοῦ "Άψου, μοῦ ἀσκοῦσαν τὴ γοητεία τους. Δὲν ξεχνῶ ἄλλως τε νὰ συμπεριλάβω στὴ εἰκόνα καὶ τὶς μυγδαλιές καὶ ροδιακινιές πὺ συναντοῦσα ἐδῶ κι' ἐκεῖ μὲ τὸ τρελλὸ φούντωμά τους.

Κρατοῦσα ὅλα τὰ δικαιολογητικὰ τῆς διαχείρισής μου νὰ τὰ ἐλέγξει ὁ ἔλεγχος.

Γιὰ τὸν Τεκὲ μὲ τὴν ἀστραφτερὴ πλακόστρωτη αὐλὴ, τὴ θαυμάσια πέτρινη θρύση, τὰ κελλιά, τοὺς διαδρόμους, δὲν θυμᾶμαι φυσικὰ νὰ κάμω τὴν πρέπουσα περιγραφή. Ἄνῆκε ὅμως σὲ μιὰ Αἰγυπτιακῆς προ-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 417)

ΗΠΕΙΡΟΣ ΛΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ 134 ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΦΙΛΙΠ. Π. ΓΙΩΒΑΝΝΗ

Χαρακτηριστική ή συνοδεία καβάσηδων του Ρωσικού Προξενείου (μέ τόν δικέφαλο στό φέσι).

ΣΚΗΝΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ

«Στους καιρούς εκείνους κοινωνική ζωή όπως έγινε και τη έννοούμε σήμερα, δεν υπήρχε στα Γιάννινα. Ήταν βέβαια και τότε μιά τάξη, της Ἀρχοντιᾶς, ὅπως τὴ λέγαμε καὶ τοῦ πλούτου. πὺ ζοῦσε ὅπως περίπου ζοῦμε ὅλοι σήμερα: μὲ τὸν περίπατό της, τὸ κέντρο της (καζίνο ἢ λέσχη), τοὺς χορούς της (μπάλο), τὸ σαλόνι (καλὸν ὄντά), τὸ λουῖσο, τὴν ἐπίδειξη (τὸ φόρεμα, τὸ καπέλλο ἀπὸ τὸ Παρίσι) κτλ. Τὸ πλῆθος ὅμως, ὅλοι οἱ ἄλλοι, ζοῦσαν μακριὰ ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ Φράγκικα κι' ἀκριβὰ πράγματα.

Δημ. Σαλαμάγκα: «Παλιὰ Πανηγύρια».

Γιαννιώτικη αύλη άρχοντική. Ή παρουσία ξένου στρατιωτικού ά-
κόλουθου (άριστερά) οί ρακέτες του τέννις, τά καπελίνα και τó
φέσι, χαρακτηριστικά τής άναφοράς του Δημ. Σαλαμάγκα.

«Στόν καιρό τῶν πατεράδων μας, κυριαρχοῦσε τὸ παλιό, τὸ πολὺ μεγάλο καΐκι, μὲ ὄχι ἀνοιχτὴ τὴν ἐσωτερικὴ του κοιλότητα, ἀλλὰ μὲ γέφυρα, ὅπως θάλεγαν οἱ ναυτικοί. Οἱ ἐπιβάτες του, καθόνταν σταυροπόδι στὸ κατάστρωμα, ἀπάνω σὲ βελέντζες ἢ μάλινες στρωσίδες».

Δημ. Σαλαμάγκα: Τὰ πλεούμενα τῆς Λίμνης».

«Καὶ βγῆκαν κατόπι τὰ κούφια τὰ καΐκια, μὲ πλαῖνὰ στενὰ καθίσματα, γιὰ νὰ χωράει στὴ μέση ἓνα στενόμακρο τραπέζι : Πῶς νὰ καθῆση σταυροπόδι ὁ μοντέρνος τύπος, μὲ τὰ «στενά», κολλητὰ στὸ μπουτι παντελόνια, ἢ μὲ τὰ «φράγκικα» καλοσιδερωμένα ροῦχα; Ἄς εἶναι...

Δημ. Σαλαμάγκα: «Καραμπέρηδες».

...τα σκαμνάκια μας χρόνια, κυριαρχούσε το ωραίο μεγάλο επιθα-
τικό καϊκι, με τις θέσεις τῶν ἐπιβατῶν στὰ πλάγια ἐσωτερικά τοι-
 πλευρά, παράλληλα πρὸς τὸν ἄξονα πλώρη - πρύμνη. Τὸ συνεχές
αὐτὸ κάθισμα, ἦταν σκεπασμένο με ὠραίους μαλακοὺς σιελτέδες
καὶ τὸ καλοκαίρι, σὲ προστάτευαν ἀπὸ τὸν ἥλιο οἱ περίφημες τέν-
τες: ὀρθογώνια τεντωμένα πανιά, πού σκέπαζαν ὅλο σχεδὸν τὸ
καϊκι καὶ πού στὰ πλαϊνά τους κυμάτιζαν, συνήθως κοκκινόχρωμο
«φροῦτα» (φαλμπαλάδες, θολάν)».

Δημ. Σαλαμάγκα: «Τὰ πλεούμενα τῆς Λίμνης».

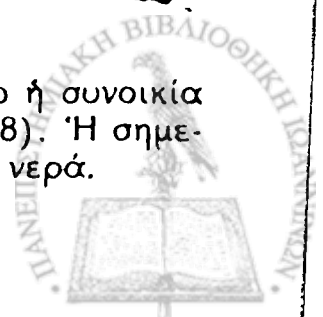
«Γύρω σου ἄρμενίζουν ἕνα σωρὸ πλεύμενα. Περνοῦν καΐκια
μὲ μπουλωμένες χανούμισσες, ἀπ' ὅπου ἀκοῦς τὸν ἦχο νοσταλγι-
κοῦ καὶ παθιάρικου ἀνατολίτικου τραγουδιοῦ, ἀπὸ γραμμόφωνα
μὲ τεράστια χωνιά.

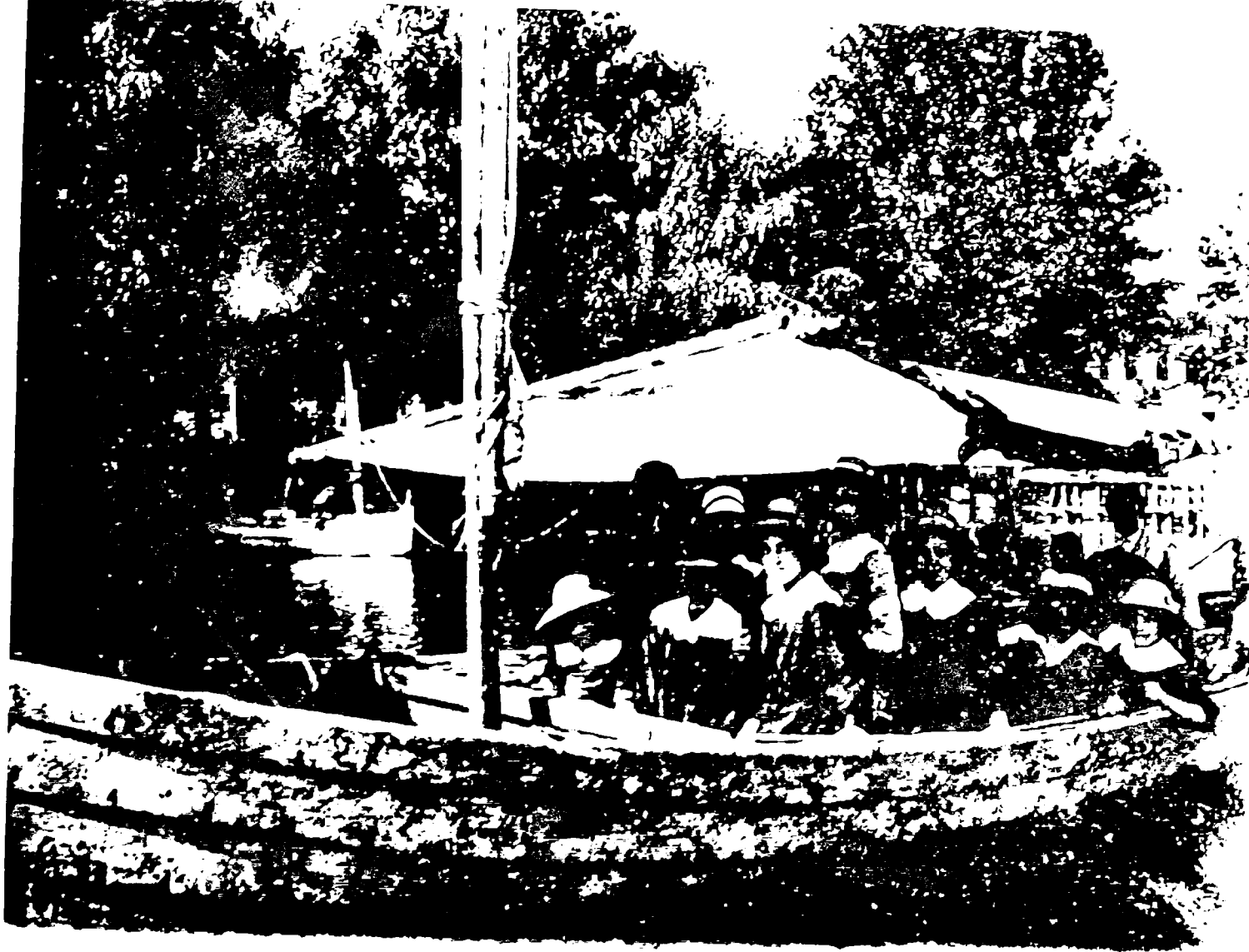
Παραπέρα, ἀνάμεσα στὶς στροφές νεανικῆς καντάδας, ἀκοῦς
ξεσπάσματα ἀπὸ γέλια καὶ χαχανητά: νεαροί, ὑποψήφιοι ἀκαδη-
μαϊκοὶ πολῖτες, μ' ὅλη τὴ σοβαρότητα πού ἀπαιτεῖ ἡ θέση τους,
δίνουν τὸ κοντσέρτο τους ὅπου κυριαρχεῖ ἡ γλυκειὰ τοῦ φλάου-
του πνοή».

Δημ. Σαλαμάγκα: «Ἡ θάβω ἢ ἀπέθαντη».

Βάρκες πηγαίνουν τοὺς πανηγυριστὲς στὸ Νησί. Πίσω ἡ συνοικία
Λειβαδιώτη καὶ δίπλα ὁ Τεκὲς τοῦ Γαζῆ Βρενὸζ (1388). Ἡ σημε-
ρινὴ πλατεία Μαβίλη εἶναι καλυμμένη ἀπὸ τὰ νερά.

Σχολική έκδρομή στη Λίμνη. Ἀπὸ τὴν μεριά τῆς «σκάλας»
(ταμπάκικα)

Γλέντι με "Έλληνες στρατιώτες, έξοχικό.

ΤΑ ΔΥΟ ΠΛΑΤΑΝΙΑ... ΜΟΥ

ΤΟΥ ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ

“Αν για λόγους κάποιας ίσως ασφαλείας κατακρεουργήσαμε έδω και δυο χρόνια την πανύψηλη λεύκα, που είχαμε στην πρόσοψη του σπιτιού μας, καμάρι και στολίδι, δέ συμβαίνει τὸ ἴδιο με τὰ δυὸ πλατάνια που εἶναι ἀπὸ τὸ βόρειο μέρος τοῦ σπιτιοῦ. Οἱ ρίζες τῶν πλατανιῶν στὴ γῆ που εἶναι φυτεμένα, εἶναι ὅσο και ὁ ἀναπτυξιακὸς σχηματισμὸς τους στὴν ἐπιφάνεια. Οἱ ρίζες τους δηλ. εἶναι ὅσο και τὸ μπόι τους. Ἡ προέλευσή τους εἶναι ἀπὸ τὸ Λαγκαδᾶ. Ἡ ζωὴ τους δὲν περνάει τὰ 25 χρόνια. Στὸν τόπο αὐτῶν τῶν νέων πλατανιῶν ἦταν φυτεμένος και ἀναπτυγμένος ἓνας ἄλλος πλάτανος. Εἶχε γεράσει ὡστόσο. Ἦταν ἐπώνυμος. Τὸν ἔλεγαν ὁ πλάνος τοῦ Ρόγκου, κάποιου δηλ. παλιοῦ Σουδενιώτη, που ἀναφέρονταν ὅτι τὸν εἶχε φυτέψει.

Γερασμένο ἦταν τὸ πλατάνι και λιγὸσωμο. Φαίνονταν ὅτι δὲν εἶχε βρεῖ τὸ κατάλληλο μέρος για τὴν ἀνάπτυξη και τὸ ἀπλωμά του, κάτι που ἀποδείχτηκε ἀργότερα ὅτι δὲν ἦταν σωστό. Ὅσο ἦταν τὸ πλατάνι μας. Ἀπὸ τὸ βόρειο μέρος τοῦ σπιτιοῦ μου ἔστεκε σὰν ὁ καλὸς προστάτης και κηδεμονάς του. Πολλὰ δὲ χρόνια αὐτό. Ὑπὸ τὴ σκιά

του μεγαλώσαμε. Μ’ αὐτὸ τὸ πλατάνι ὅλα τα παιδικὰ μας χρόνια κάναμε παρέα, ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς και ἤμαστε τόσα πολλὰ τότε.

Στὰ κλωνάρια του ἤμαστε ἀνεβασμένοι τὴ μεγαλύτερη περίοδο τῆς διαβιώσεώς μας τὰ καλοκαίρια, χωρὶς νὰ ἀκοῦμε τίς διαρκεῖς ἐπικλήσεις τῶν μαννάδων μας νὰ κατεβοῦμε για νὰ μὴν πέσουμε. «Ἀνέφταστα μᾶς ἀνέβαζαν, ἀνέφταστα μᾶς κατέβαζαν». Ποιὸς ὅμως τίς ἀκουγε. Λαχτάρα και πόθος τοῦ καθένα μας νὰ σκαρφαλώση στὴν ψηλότερη κορφή με κίνδυνο νὰ γκρεμοσακιστοῦμε, ἐὰν πέφταμε. “Ὅλα ὅμως ἐξελίχτηκαν ὀμαλά. “Ὅλοι μας ἀσκηθήκαμε. Ἀνεβήκαμε, κατεβήκαμε, παίξαμε, χορτάσαμε παιγνίδι στὸν τόπο μας. Πόσες δεξιότητες δὲν ἀποχτήσαμε ἀγκαλιὰ και συντροφιά με τὸ πλατάνι τοῦ Ρόγκου.

Μεγαλώσαμε. Σκορπίσαμε στὰ ξένα. Στὴ θύμησή μας πάντα ἔρχονταν τὸ πλατάνι τοῦ Ρόγκου. Τὸ 40, ὅταν φύγαμε ἀπὸ τὸ χωριὸ για νὰ ἀπουσιάσουμε πολλὰ χρόνια, τὸ ἀφήσαμε ὅπως τὸ ξέραμε. Γέρικο πάντα, ἀλλὰ στεκούμενο, χωρὶς καμμιά ἀνάπτυξη.

Σὲ κάποιο ὥστόσο γυρισμὸ μας στὸ χωριὸ δὲν τὸ βρήκαμε. Εἶχε ξεραθῆ καὶ εἶχε ἐκλείψει. Ὁ τόπος του ἦταν ἄδειος καὶ παραπονεμένος. Κάποιο κενὸ εἶχε σχηματισθῆ. Γιὰ μᾶς ποὺ τόσο πολὺ τὸ εἶχαμε ζήσει καὶ ἀγαπήσει κάτι ἔλειπε. Καὶ ἡ σκέψη μας ἦταν στὴν ἡμερήσια διάταξη σχετικὰ μὲ τὸ πλατάνι καὶ τὴν ἀπουσία του.

Ὁ σχωρεμένος, ὁ Ρόγκος δὲν ξέρω σὲ ποιὸν αἰῶνα ζώντας, φύτεψε πλατάνι, ἐμεῖς οἱ κατοπινοὶ θὰ μείνουμε ἀδιάφοροι; Θὰ μείνει καὶ ὁ ὑπογράφων ἀκόμα ἀσυγκίνητος, ἀπάνω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ ὁποίου ἕως χθὲς τὸ πλατάνι διαφέντευε μὲ τὴν ἀγαθοποιὸ του παρουσία; Ἐκεῖ τὸ εἶχαμε φτάσει. Καὶ ὅταν κάποτε ὑπηρετώντας στὴ Θεσσαλονικὴ ἀξιώθηκα νὰ στείλω πολλὰ δένδρα στὸ χωριὸ μου καὶ μὲ τὴ βοήθεια καὶ τὴ συνεργασία τοῦ Σουδενιώτη δασκάλου Παπανικολάου, ποὺ ὑπηρετοῦσε τότε στὸ χωριὸ μας — ὁ Ἰω. Λαμπρίδης ἀναφέρεται στὴν ἀύχμηρότητά του — νὰ τὸ κάνουμε καταπράσινο, δὲν παρέλειψα νὰ στείλω ἀπὸ τὸ Λαγκαδᾶ καὶ μιὰ δέσμη πλατανιῶν μὲ τὴν παράκληση τρία ἀπ' αὐτὰ νὰ φυτευθοῦν στὸ χῶρο, ὅπου τὸ ἐκλιπὸν πλατάνι.

Ἔτσι καὶ ἔγινε. Καὶ τὸ θαῦμα συντελέστηκε. Ὑστερα ἀπὸ 25 χρόνια δυὸ ἀπ' αὐτὰ ποὺ φυτεύτηκαν πιάσαν, ρίζωσαν, προστατεύθηκαν καὶ τώρα περήφανα, θεόρατα, ἀντικατάστησαν τὸ γερασμένο πλατάνι τοῦ Ρόγκου καὶ ἀπὸ τὰ ψηλῶματα ποὺ μᾶς ἀγναντεύουν κάθε

μέρα στὴν αὐλὴ μας στέλλουν τὴν καλημέρα τους καὶ τὰ χαιρετίσματά τους.

Θαῦμα ἰδεῖν καὶ λέγειν σὰ θεωρεῖς τὶς κορφές τους. Περήφανα, μεγάλα διαρκῶς μεγαλώνουν, ψηλώνουν καὶ συναγωνίζονται μεταξύ τους γιὰ νὰ διεκδικήσουν τὴν ψηλότερη κορφή. Εἶναι συγκινητικὸς ὁ συναγωνισμὸς καὶ τὸ παιγνίδι τους. Τὸ ἓνα ποὺ εἶναι λίγο βορειότερα ἀπὸ τὸ ἄλλο φυτεμένο φαίνεται τώρα ὅτι ὑπερίσχυσε καὶ ἡ κορφὴ του ἀπὸ τὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ μου ξεχωρίζει. Ἔτσι διαλαλεῖ τὴ νίκη του.

Στὸν τίτλο τοῦ σημειώματος ἀναφέρω «Τὰ δύο πλατάνια» (μου). Ἐκεῖνο τὸ (μου) δικαιοῦμαι νὰ τὸ συμπεριλάβω στὸ γράψιμο ἢ πρέπει νὰ τὸ ἀπαλείψω; Σκοντάφτουν στὴν ἐρώτηση, ἀφοῦ καὶ ἡ κοινότητα ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὰ διεκδικῆ, ἀφοῦ στὸ ἔδαφός της βρίσκονται. Ὅπως ὥστόσο καὶ ἂν ἔχη τὸ θέμα, τὰ πλατάνια αὐτὰ εἶναι τὸ στολίδι τοῦ σπιτιοῦ μου, τὸ στολίδι τοῦ χωριοῦ καὶ ἡ χρησιμότητά τους, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἄλλες ὠφέλειες εἶναι πολὺ μεγάλη. Τρία καὶ τέσσερα μικρὰ αὐτοκίνητα μονίμως παρκάρουν τοὺς καλοκαιρινούς μῆνες, χωρὶς φυσικὰ νὰ λένε καὶ κανένα καλὸ λόγο γι' αὐτοὺς ποὺ τὰ φύτεψαν καὶ τὰ προστάτεψαν. Τὰ δυὸ πλατάνια (μου) ποὺ ὅπως κι' ἂν ἀναφερθῆ κανένας σ' αὐτὰ καὶ ἀπὸ ὅποια γωνία κι' ἂν τὰ ἰδῆ πῆραν τὸ δρόμο τὸν καλὸ καὶ ὅσο θὰ μεγαλώνουν πιὸ ὠφέλιμα καὶ πιὸ ὁμορφα θὰ γίνονται...

ΒΑΣΙΛΗΣ Β. ΜΕΛΑΣ

ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΜΕΛΑ

Προέδρου τῆς Φιλοδασικῆς Ἐνώσεως

Δεν είναι σύνηθες, αλλά ούτε κι εύκολο είναι, σε συγγενικό σου πρόσωπο ν' αναφέρεσαι, όταν η μοίρα το θελήσει να ισχύσει ο νόμος της διαδοχής. Με το θάνατο όμως του Βασίλη Μελά — του αγαπημένου σε όλους μας «Βασιλάκη» — μια σαραντάχρονη περίοδος για τη Φιλοδασική έκλεισε: Ἦταν η περίοδος μέσα στην οποία θεμελιώθηκε και ολοκληρώθηκε ένα τιτάνιο έργο, αφιέρωμα στην Αθήνα.

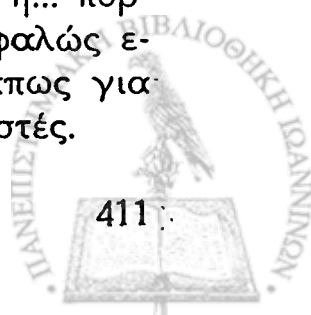
Εκεί ψηλά στον Υμηττό, δύο άνθρωποι, εμπνέοντας και στηρίζοντας ο ένας τον άλλο, συνέλαβαν και πραγματοποίησαν το πιά άρτιο και κοινωφελές έργο απ' όσα έχει να παρουσιάσει η πρωτεύουσα της χώρας. Ἐνα ακόμη πειστήριο του τι μπορεί να δημιουργήσει η ιδιωτική πρωτοβουλία, όταν υπάρχει πίστη, αυταπάρνηση, αυτοθυσία, φαντασία, παράλληλα με έναν απέραντο σεβασμό στην ιστορία και στην παράδοση αυτού του τόπου.

Πριν από 40 χρόνια, μια θαρραλέα και δυναμική γυναίκα, η Καίτη Αργυροπούλου, με μια χούφτα ανθρώπους γύρω της, ξεκίνησε να επαληθεύσει το όραμα της αναδάσωσης της Αττικής, διαλέγοντας τον ερημωμένο από τον πόλεμο και

την Κατοχή Υμηττό. Ο Βασίλης Μελάς ήταν το βασικότερο στήριγμά της, ο αφανής ήρωας, χάρη στον οποίον γίνονταν εφικτοί οι σχεδιασμοί και πραγματοποιήσιμα τα όνειρα. Ἦταν ο ρεαλιστής, ο σύνδεσμος με τα γρανάζια της κρατικής μηχανής, ο ικανός συντάκτης των υπομνημάτων, ο στυλοβάτης σε κάθε δύσκολη στιγμή του έργου.

Μαζί κατάφεραν ως και τη νομοθεσία να επηρεάσουν με διατάξεις ευεργετικές για τα δάση. Και η παρ. 3 του άρθρου 117 του Συντάγματος (του 1975) που πέρασε από τη Βουλή με μεταμεσονύκτια... τροπολογία λόγω των σφοδρών αντιδράσεων, υπήρξε αποτέλεσμα της ακάματης αγωνιστικότητας των δυο πρωτεργατών της Φιλοδασικής. Το άρθρο προβλέπει την υποχρεωτική κήρυξη ως «αναδασωτέων» των δασικών εκτάσεων που καίγονται από πυρκαγιές.

Ἐκτοτε, αναρίθμητες αποφάσεις, ως και αυτού του Σ.τ.Ε. έχουν στηριχθεί σ' αυτήν τη Συνταγματική διάταξη, προκειμένου να προστατευθούν από τον αφανισμό εκτάσεις δασών που κάηκαν τυχαία ή... πυρπολήθηκαν. Κάτι που ασφαλώς ενεργεί αποθαρρυντικά κάπως για τους κερδοσκόπους εμπρηστές.

Το υπουργείο Γεωργίας, που ήταν στις αρχές επιφυλακτικό και αντιδρούσε αρνητικά μάλλον στις πρωτοβουλίες της Φιλοδασικής, γρήγορα αντιλήφθηκε πόσο ωφέλιμη θα ήταν για το κράτος η ενίσχυση της με την παραχώρηση εκτάσεων του Δημοσίου για την ευόδωση του αναδασωτικού έργου που είχε αναλάβει.

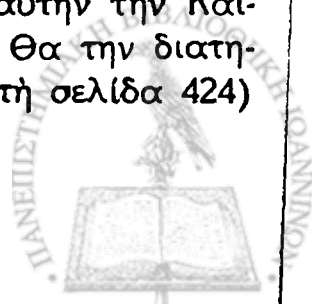
Και όταν οι κυβερνήσεις της πρώτης πενταετίας του '60 προχώρησαν πεισματικά στην ίδρυση Πανεπιστημιούπολης στο διάσελο Καισαριανής - Ζωγράφου, απαλλοτριώνοντας από τη Φιλοδασική 1.200 στρέμματα φρεσκοφυτεμένου πευκοδάσους, για να κτισθούν εκεί τα αοχημότερα και ογκωδέστερα κτίρια που γνώρισε ποτέ η Αττική, ο πόνος των ανθρώπων της Φιλοδασικής, που με σκληρό μόχθο είχαν πρασινίσει όλη εκείνη την έκταση, ήταν άφατος. Το άστοργο κράτος κατέστρεφε με κακότητα, αδιαφορώντας ολότελα για το Περιβάλλον της Αθήνας, το λιγοστό πράσινο που της είχε απομείνει. Αυτό που μόλις είχε ξαναποκτήσει.

Πιστός στις αρχές και στα ιδεώδη του, ο Βασ. Μελάς, ακούραστος μαχητής και στην κυριολεξία προοδευτικός, αφού δαπάνησε 9 υλόκληρα χρόνια της ζωής του ντυμένος στο χακί, στους αλλεπάλληλους απελευθερωτικούς πολέμους, φθάνοντας να γίνει λοχαγός του πυροβολικού εξ Εφέδρων, κι αφού συνεισέφερε αποτελεσματικά στην

πραγματική «αντίσταση» κατά των Γερμανών, αφοσιώθηκε μεταπολεμικά πια στη σωτηρία της εθνικής μας κληρονομιάς.

Η Καισαριανή με το βυζαντινό μοναστήρι της, που αναστηλώθηκε από τη Φιλοδασική, ήταν ένα από τα μνημεία της ιστορικής και θρησκευτικής κληρονομιάς, το κύριο, στην ανάδειξη του οποίου αφοσιώθηκε. Γι' αυτό ανείπωτη ήταν η πικρία του μπροστά στην ανεξήγητη κι επίμονη αδιαφορία του υπουργείου Πολιτισμού για την επισκευή της Μονής μετά τις καταστραφές του μεγάλου σεισμού το '81. Οι παραπλανητικά καθησυχαστικές διαβεβαιώσεις των αρμοδίων, ως και των επισημότερων ακόμη, σε κάθε νέας μας όχλησης, τον γέμιζαν απελπισία. Η αστοργία της Αρχής για ένα από τα κυριότερα βυζαντινά μνημεία της Αττικής — ενώ μεγάλο ενδιαφέρον και προτεραιότητα επιδιώκει το υπουργείο σε ασήμαντα μνημεία της Πλάκας — τον προβλημάτιζε.

Όταν, ηλικιωμένος πια, ανηφορίζοντας αργά με το μπαστούνι του τα μονοπάτια του βουνού, ατένιζε από τον Άγιο Μάρκο και τον Ταξιάρχη τη μακρινή πολύβουη Αθήνα, πέρα από το πράσινο χαλί που η Φιλοδασική έστρωσε στα πόδια και στις πλαγιές του Υμηττού, αργοκουνώντας το κεφάλι, ρωτούσε: «Τι λες; Θα την αγαπήσουν άραγε οι κατοπινοί αυτήν την Καισαριανή όσο εμείς; Θα την διατη-
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 424)

'Αλησμόνητες 'Ιστοριοῦλες τοῦ 1912-1913

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ Ι. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια τοῦ προηγουμένου)

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟ ΓΛΕΝΤΙ

“Ὅπως ἀναφέραμε ἡ λευτεριά μᾶς ἦρθε τὴν ἀποκριά. Νέκρα στὴν πόλη λόγῳ τοῦ πολέμου, ἀλλὰ τὸ ξέσπασμα μὲ τὴν εἴσοδο τοῦ Ἑλλ. Στρατοῦ δὲν τὸ ξανάειδα στὴ ζωῆ μου ὁλόκληρη.

Οἱ τζιαμάλες ὅλων των χριστιανομαχαλάδων εἶχαν πλαισιωθεῖ μὲ στρατιῶτες ἀναμιγμένους μὲ τοὺς Γιαννιωῆτες.

Γελοῦσαν, τραγουδοῦσαν, πίναν, τοὺς κερνοῦσαν ἀπὸ τὰ γειτονικὰ σπίτια καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα ποὺ λένε, ποὺ τὰ φύλαγαν γι' αὐτὲς τὶς ὧρες καὶ πυροβολοῦσαν συνεχῶς μαζί μὲ τοὺς πολίτες, ποὺ εἶχαν ὀπλιστεῖ ἀπὸ τὰ ἀφθονα τουφέκια, ποὺ ἦταν πεταγμένα στὰ σοκάκια.

Βλητοφόρα ἀπὸ δῶ, κανόνια ἀπὸ κεῖ στοὺς δρόμους, ὅπως τὰ εἶχαν ἐγκαταλείψει στὴ φυγὴ τους, ἀφοῦ ξέκοψαν τὰ ἄλογα καὶ τράβηξαν γιὰ τὴν Ἀλβανία.

Ἐπὶ μῆνα καὶ πλέον τὰ παιδιὰ ἔβγαζαν ἀπὸ τὶς ὀθίδες μὲ κίνδυνο ἐκρήξεως κάτι σὰν μακαρόνια ἀπὸ μπαρούτη. Τὰ ἔβαζαν μέσα σὲ νεροκάλαμο ποὺ τὸ τρυποῦσαν πέρα-

πέρα, ἔβαζαν φωτιά ἀπὸ τὴν μιὰ ἄκρη καὶ κάνανε χάζι πῶς ἔβγαينه. ἢ φλόγα ἀπὸ τὴν ἄλλη μὲ θόρυβο.

Τὸ εὐτύχημα εἶναι πῶς δὲν ἀκούστηκε κανένας «χατᾶς» (ἀτύχημα) ὅπως τὸ ἔλεγαν.

Οἱ σχέσεις μὲ τοὺς συνομήλικους καὶ πρῶην συμπαῖκτες Τούρκους ἐξακολουθοῦσαν νὰ μένουν ἀδιατάρακτες. Μονάχα τὶς πρῶτες μέρες τὰ παιδιὰ ἦταν ζαρωμένα καὶ ἐπιφυλακτικά. Ὑστερα θάρρεψαν καὶ στρώναμε τὸ παιγνίδι «τὰ σκλαβάκια» σὰν καὶ πρῶτα μέχρι τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀνταλλαγῆς τους ὕστερα ἀπὸ χρόνια.

Οἱ φίλοι μου ὁ Χαμήτ, ὁ Ἄγους, ἢ Ζωγρά καὶ ἢ Φαντλέ μοῦ ἦταν ἀχώριστοι. Τὰ σπίτια μας ἦταν στὸν ἴδιο δρόμο (τώρα Κομνηνῶν) ἀντικρουστά.

Οἱ μανάδες τους ἐξακολουθοῦσαν νὰ μᾶς ἐπισκέπτονται, νὰ πιοῦν μαζί μὲ τὴ μητέρα μου τὸν καφέ τους.

Ταχτικὴ ἦταν ἡ κυρὰ Γκιούλσου. Τῆς εἶχαμε ἓνα πλουμιστὸ φλυντζᾶνι χωριστὸ γι' αὐτή. «Τῆς Γκιούλσους τὸ θτζιάν» λέγαμε.

Τὸ φευγιό τους μὲ τὴν ἀνταλλαγή, εἰρηνικὴ βέβαια, ἀφοῦ ξεπούλη-

σαν σπίτι και ἔπιπλα, ἦταν σπαραξικάρδια.

Κλάμματα αὐτοὶ - κλάμματα ἐμεῖς.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ ἐξῆς ὄταν, πρὸ ἐτῶν «ὁ Φάρος» θρησκευτικὸς Σύλλογος Ἰωαννίνων ἔκαμε ἓνα ταξίδι - προσκύνημα στὴν Πόλη, μιὰ μέρα βρεθήκαμε στα τείχη τῆς Προποντίδας σ' ἓνα ἐστιατόριο με σκοπὸ ἀφοῦ φάμε νὰ πᾶμε μὲ τὸ καράβι τῆς συγκοινωνίας στὰ Πριγκηπόννησα.

Ἐκεῖ πού τρώγαμε, σὲ τούρκικο ἐστιατόριο, ἔρχεται ὁ συμπροσκυνητῆς μας καὶ γείτονας Παῦλος Γκόβελας καὶ μοῦ λέει, ἦρθε ἓνας Τούρκος πού μιλάει ἑλληνικὰ καὶ λέει πὼς εἶναι Γιαννιώτης.

Φέρε τον ἐδῶ τοῦ λέω. Ἦρθε. Δὲν ἦταν πάρα πάνω ἀπὸ 35 χρονῶν, γαλανομάτης μὲ κατατομὴ ἠπειρωτικῆ.

Τὸν ἐκεράσαμε καὶ τὸν ρώτησα, πὼς ξέρει τὰ Ἑλληνικὰ. Μοῦ διηγήθηκε πὼς ὁ πατέρας του καὶ ἡ μάνα του ἦταν Γιαννιώτες. Αὐτὸς γεννήθηκε στὴν Πόλη. Ἄλλὰ τὸν ἐμάθαν τὰ Γιαννιώτικα Τουρκοελληνικὰ καὶ τὰ τραγούδια μας. Ἦταν δάσκαλος τῆς μουσικῆς. Γνώστης βιολιοῦ καὶ ἄκκορντεόν.

Μᾶς ἀκολούθησε μὲ τὴ γυναίκα του στὴν Πρίγκηπο μέχρι στὴν Πόλη, ὡς τὴ Γέφυρα τοῦ Γαλατᾶ.

Μᾶς ἔπαιξε στὸ καράβι τὸ «ἔχετε γειὰ βρυσούλες», «τὴ Σαμιώτισσα» καὶ ἄλλα ἑλληνικὰ. Νόμιζα, πὼς δὲν εἶχε συνείδηση γιὰ τὸ «χορὸ τοῦ Ζαλόγγου», ἀλλ' ὅπως ἀποκαλύφθηκε τὰ γνώριζε πολὺ καλά.

Εἶχε πόθο, κατὰ παραγγελία τοῦ πατέρα του, νὰ γυρίσει στὰ Γιάννινα. Δὲν ἦταν ὁ πατέρας του εὐχαριστημένος στὴν Τουρκία, ἀλλὰ στὰ Γιάννινα τὰ ὁποῖα νοσταλγοῦσε. Ἦθελε νὰ πεθάνει ἐκεῖ.

Τὸ ἴδιο μοῦ διηγοῦνταν μιὰ Γιαννιώτισσα Τουρκάλα ἀπὸ τὸ Παντεῖχι τῆς Προποντίδος. Ἐκεῖ εἶχαν ἐγκατασταθῆ ὅλοι οἱ Γιαννιώτες Τούρκοι, οἱ ὁποῖοι μιλοῦσαν μόνον τὰ Ἑλληνικὰ. Κι' ὅταν ἡ ἀστυνομία τοὺς ἐπέβαλλε τὴν Τουρκικὴ, διαμαρτυρήθηκαν στὸν Κεμάλ μὲ δημοσίευσμά τους σ' ἔφημερίδα, πὼς μόνον τὰ Ἑλληνικὰ γνώριζαν.

Καὶ ἔτσι τοὺς ἄφησαν ἀνενόχλητους.

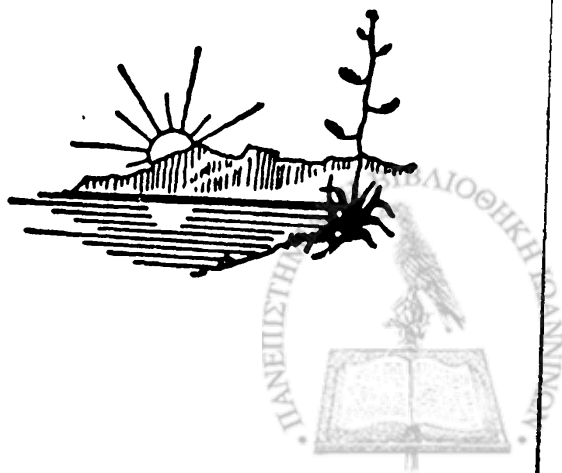
Ὅταν ἀνεκάλυψαν κάτι Ἠπειρώτες βιολιτζῆδες σὲ ταβέρνα τῆς Πόλης τοὺς πῆραν στὸ Παντεῖχι, τοὺς κράτησαν τρεῖς μέρες μὲ τραπέζια ὅλο τὸ χωριό.

Τὸ πρῶτο τραγούδι πού τοὺς παράγγειλαν νὰ παίξουν, ἦταν ἓνα «μοιρολόγι ἠπειρωτικὸ».

Μόλις κάνανε τὴν πρώτη δοξασιά... δὲν ἦταν γλέντι αὐτό, ἀλλὰ γενικὸς θρῆνος ἀντρῶν καὶ γυναικῶν!..

Ἡ πατρίδα πονιέται, ὅσο καλά κι' ἂν ζεῖ κανεὶς σὲ ξένο τόπο!

ΚΩΝ. Ι. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ
Γιάννινα 18.2.87

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΗΣ 8ης ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ

Από τα μικρά μου χρόνια ήταν το πρώτο ΠΑΝΗΓΥΡΙ που πρωτογνώρισα όταν κατάλαβα τον εαυτό μου «ΑΠΙΚΑΣΑ» και το περιμέναμε αυτό το Πανηγύρι σαν την καλύτερη εκδήλωση της περιφέρειάς μας. Συγκεντρωνόταν πολύς κόσμος από το πέριξ χωριά, Οζδίνα, Βλαχώρι, Πλακωτή, Κοκκινίστα, Πετροβίτσα, Τσουρίλα, Νιαχώρι, Μενίνα, Ἀθαρίτσα, Ραθένα, Βροσίνα και από άλλα πιο απομακρυσμένα χωριά.

Εκεί πρωτοβλέπαμε και το ΛΟΤΟ που ήταν ένα τυχερό παιχνίδι που βάζαμε μια δραχμή και γυρίζαμε μια ξύλινη φτερωτή, η οποία όπου στεκόταν υπήρχαν διάφορα μικροδώρα, όπως καθρεφτάκια, σφυρίχτρες, κολώνιες, και άλλα, πλην όμως ο επιχειρηματίας του ΛΟΤΟΥ πάντα κατάφερνε να σταματά η φτερωτή εκεί που δεν υπήρχαν δώρα και φώναζε την εξής λέξη : «ΜΠΟΣ» δηλαδή τίποτα, μας έδινε ένα ζαχαρωτό για να παρηγορηθούμε για τη χασούρα. Αυτά για το ΛΟΤΟ.

Στο πανηγύρι αυτό οι κοπέλλες φορούσαν τα πιό φανταχτερά τους φορέματα, και ποιός ξέρει πόσες χιλιάδες κορίτσια και αγόρια παντρεύτηκαν μετά την πρώτη συνάντηση που έκαναν στο Πανηγύρι αυ-

τό.

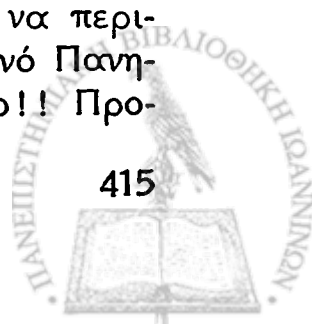
Από τα χρόνια εκείνα υπήρχε και συνεχίζεται η παράδοση να σερβίρεται «ΓΙΑΧΝΙ» βραστή γίδα σ' όλους τους παρευρισκομένους.

Τα παλιά χρόνια δεν υπήρχε αμαξωτός δρόμος και ο κόσμος ερχόταν με μουλάρια, άλογα και γαϊδούρια, καθάλα πάνω στις σέλες που τις στόλιζαν με πολύχρωμες βελόντζες, γέμιζαν τὰ πλάγια από τέτοιου είδους τροχοφόρα.

Σήμερα όμως εκεί πάει αμαξωτός δρόμος περίπου 5 χιλιόμετρα από τον Εθνικό δρόμο Ιωαννίνων - Ηγουμενίτσας. Ο δρόμος αυτός έγινε το 1972 από τον τότε Νομάρχη Θεσπρωτίας Στυλιανό Πράττο, κι έτσι βλέπεις εκεί να καταφθάνουν προσκυνητές από όλη την Ἡπειρο με εκατοντάδες αυτοκίνητα.

Χάρης στις ενέργειες της Εκκλησιαστικής Επιτροπής Πέντε Εκκλησιῶν και του Συλλόγου Πέντε Εκκλησιῶν κατασκευάστηκαν τιμεντένιες τραπεζαρίες για 1000 άτομα. Επίσης τοποθετήθηκαν και τέντες για τον ήλιο, πράγμα που κάνει την παραμονή εκεί των προσκυνητῶν άνετη. Αυτά για την ιστορία του Πανηγυριού.

Αλλά εκείνο που θέλω να περιγράψω εδώ είναι το φετεινό Πανηγύρι. Ἦταν το κάτι άλλο!! Προ-

σέλαβε μια άλλη μορφή και αυτό οφείλεται στην παρουσία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Παραμυθιάς Κου Τίτου με ακολουθία 12 ιερέων, μεταξύ αυτών του παλαιμάχου ιερέα Παπαθόδωρου Παντάκη, τον Αρχιερατικό Επίτροπο της Μητρόπολης και τον ιερομόναχο της Ιεράς Μονής Γηρομερίου Κωνσάντιο. Όλοι αυτοί λειτούργησαν στο Μοναστήρι της Μοίχλας και προσέδωσαν Βυζαντινές εποχές στη Λειτουργία. Οι ιερείς εκτελούσαν και χρέη ψαλτάδων, ήταν μια Μυσταγωγία που σ' ανέβαζε στους ουρανούς.

Μετά τη θεία λειτουργία έγινε η Λιτάνευση της Εικόνας της Παναγίας μέχρι το σημείο που βρίσκονται οι Τραπεζαρίες. Μπροστά ο ιερομόναχος Κωνστάντιος με την Εικόνα της Παναγίας και ακολουθούσαν οι ιερείς όλοι και ο Σεβασμιώτατος με τα πικοιλόχρωμα ιερά άμφια και ακολουθούσαν οι προσκυνητές εκατοντάδες. Πραγματικά ήταν κάτι το ανεπανάληπτο. Αφού έγινε η Δέηση στη συνέχεια έγινε η Αρτοκλασία και μετά το πέρας της Αρτοκλασίας ο Σεβασμιώτατος έκανε ένα θεσπέσιο Κήρυγμα που οι Προσκυνητές κρεμόταν από την προσλαλιά του, με κατάνυξη και πλήρη συγκίνηση και ρίγη από το Κήρυγμα.

Σε μια στιγμή αποτείνεται ο Σεβασμιώτατος στο ακροατήριο και ρωτάει: «Μήπως κουραστήκατε και θέλετε να σταματήσω;» Και όλοι οι προσκυνητές με μια φωνή: «Να συνεχίσετε Σεβασμιώτατε όσο θέλετε και μπορείτε», πραγματικά συνέ-

χισε ο Σεβασμιώτατος για αρκετή ώρα.

Πρέπει να τονίσω εδώ ότι έχω παρευρεθεί στη ζωή μου σε πολλές εκκλησιαστικές εορτές με Μητροπολίτες, Πατριάρχες, αλλά ομολογώ ότι αυτή τη φορά ήταν κάτι το ανεπανάληπτο. Βοηθούσε πολύ και το περιβάλλον μέσα στα αιωνόβια δένδρα, (δρυς, πάνω από 500 χρόνια χρονολογούνται), ο καθαρός ουρανός, το οξυγόνο και ο καλός καιρός. Στη συνέχεια εν πομπή επιστρέψαμε στη Μονή όπου ο Σεβασμιώτατος μοίρασε το αντίδωρο σε όλους τους Προσκυνητές.

Στη συνέχεια οι Προσκυνητές κάθισαν στις Τραπεζαρίες, που προσφέρθηκαν σε όλους μεζέδες, ούζο και πίττες, και στις 2 η ώρα περίπου έγινε η διανομή του περίφημου και παραδοσιακού «Γιαχνί» που είχαν ετοιμάσει οι μάγειροι σε πέντε (5) τεράστια καζάνια, 18 γίδες. Το σερβίρισμα έγινε από νέους και νέες Πεντεκκλησιώτες, ήταν χάρμα οφθαλμών το σερβίρισμα από μια ατέλειωτη αλυσίδα νέων. Σημειώνω εδώ ότι οι 18 γίδες που μαγειρεύτηκαν ήταν όλες προσφορά από τους πέριξ κτηνοτρόφους, Οζδνιάτες, Πλακοτιώτες και Βλαχωρίτες.

Στη συνέχεια άρχισε ο χορός με τα παραδοσιακά όργανα του τόπου μας όπου οι προσκυνητές γλέντησαν μέχρι τις βραδυνές ώρες και μετά ο κόσμος πήρε το δρόμο της επιστροφής ευχόμενος ο ένας στον άλλον και του χρόνου να είμαστε καλά να ξαναβρεθούμε εκεί.

Συγχαρητήρια οφείλονται στην Εκκλησιαστική Επιτροπή του Μο-

ναστηριού, το Κοινοτικό Συμβούλιο και δη τον Πρόεδρο της Κοινότητας και τους νέους και νέες Πεντεκλησιώτες τους αξίζουν πολλά ΕΥΓΕ για το έργο που επιτελούν και οργανώνουν το Πανηγύρι κάθε χρόνο και καλλίτερα και έτσι γίνεται εκεί μια κοσμο-αντάμωση από τα πέρατα της Οικουμένης των ταξιδευμένων παιδιών. Αυτό βέβαια είναι και το τελευταίο Πανηγύρι της χρονιάς. Από εδώ και πέρα το Πάσχα πιά.

Υ. Γ.

Κάνω μια έκκληση στους Οζδινιάτες να τοποθετήσουν στο χώρο του Μοναστηριού ένα αλεξικέραυνο, εί-

ναι κάτι που θα έπρεπε να είχε τοποθετηθεί, έτσι θα προλάβουμε δυστυχήματα από κεραυνούς διότι το σημείο αυτό είναι πολύ ευάλωτο στους κεραυνούς. Επί πλέον θα σωθούν τα εναπομείναντα πανώρια δένδρα τα οποία ήδη τα έχει τραυματίσει όλα, αλλά αυτά αντιστέκονται και στους κεραυνούς ακόμη και έχουν ζωή πάνω από 500 χρόνια. Επίσης θα σωθούν και τα νέα δένδρα που φυτεύθηκαν εκεί γύρω στις τραπεζαρίες. Ας κάνουν μια κίνηση οι ταξιδευμένοι Οζδινιάτες και είμαι βέβαιος ότι θα προσφέρουν όλοι οι γύρω γείτονες γιαυτό το θεάρεστο έργο.

Πολύδροσο 9.9.1987

ΓΚΙΟΡΓΚΙΟΒΑ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από τη σελίδα 400)

έλευσης αίρεση τῶν Μπεχτασήδων, με βαρύτερες ἴσως ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὁμοθησκούς τοὺς ὑποχρεώσεις.

Καθὼς θὰ διανυκτέρευα στὸν Τεκέ, κτύπησα τὴν πόρτα τοῦ «Σέη» γιὰ τὴν τακτοποίησή μου, ὅπου καὶ τὸν ἀντίκρυσα περιστοιχισμένο ἀπὸ 4 ἢ 6 χοτζάδες καθισμένους στὸ πάτωμα, μὰ ποὺ τὰ σαρίκια τῶν φειῶν τοῦ καθενὸς τοὺς εἶχαν καὶ διαφορετικὸ χρῶμα (μπλέ, μῶβ, πράσινο... κλπ.).

Ἡ αἴσθησις τῆς ἐπιτυχοῦς αὐτῆς ποικιλοχρωμίας στὸ περίφημο ἡσυχαστήριον, μούφερε τὴ θύμησιν σ' ἓνα πλησίασμα μᾶλλον τοῦ συμβολισμοῦ τοὺς μετὰ τὸ «Οὐράνιον τόξον»

ποὺ παύει τὶς καταιγίδες. Λαχτάρησα τὰ σαρίκια τοὺς σὰν παιχνίδια χαρούμενο τῶν ματιῶν μου καὶ μοῦ ἐπαύξησαν γι' αὐτοὺς τὸ σεβασμὸ τῆς θρησκευτικότητάς τοὺς.

Μπαίνοντας κατόπιν στοὺς κοίτωνες καὶ τὰ γραφεῖα τῶν ἀξιωματικῶν μας τοὺς θρῆκα πλημμυρισμένους, στὰ κρεβάτια, στοὺς τοίχους παντοῦ, ἀπὸ εἰκόνες τῆς Παναγίας. ὦ! καὶ νὰ τὸχαν προβλέψει οἱ κτήτορες τοῦ;...

Δὲν χωρεῖ βέβαια σχόλιον. Πόλεμος εἶναι ἐξόντωση καὶ πολὺ περισσότερο καταπάτησις τῶν ὄσιων τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ γεγονὸς πὼς καὶ τὸ δίκαιον μένει ἀμφίπλευρον τὶς περισσότερες φορές. Οἱ πολεμιστὲς εἶχαν τὰ δικαιώματά τοὺς ἀντικειμενικῶς κρινόμενοι.

Φιλολογικά και Καλλιτεχνικά Πορτραίτα

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΜΑΡΟΥΛΙΑΣ

ΣΗΜ. Α.Χ.Μ.

Τὸ ἐκπληκτικὸ βιογραφικὸ, πού ἀκολουθεῖ ἀνήκει στὸν καινούργιο πνευματικὸ Συνεργάτη τῆς Ἑπιχειρησιακῆς Ἑταιρείας, τὸν Δημήτρη Καμαρούλια.

Ἄπὸ τοὺς ποταμοὺς τῶν στοιχείων, πού ἔχει αὐτὸ τὸ CURRICULUM VITAE, θὰ θυμηθῶ τὸν Ἀπολλώνιο Ρόδιο (...ἐνθά μὲν Ἀπιδανὸς μέγας καὶ δῖος Ἐπιπέυς ἀμφω συμφέρονται, ἀπέπροσθεν εἰς ἐν ἰόντες). Ἄπὸ τὰ εἰς «ἐν ἰόντες» (στὸν Καμαρούλια) τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ στοιχεία θὰ σταθῶ στὴν ὀρειθασία, πού στηρίζει τὴν καλλιτεχνικὴ προσφορά τοῦ διακεκριμένου μου φίλου.

Πᾶνε κοπᾶ εἴκοσι δυὸ χρόνια πού ἀνήκοντας στὴν ἴδια ὀρειθατικὴ ομάδα, τὸν «Πεζοπορικὸ Ὀμιλο» ἀνεβήκαμε στὸ Βουτσικάκι τῶν Ἀγράφων γιὰ νὰ πέσουμε στὸ Βλάση, ἓνα ἀπόκοσμο χωριό, πού ὁ ἑλληνικὸς ἥλιος τὸ βλέπει δὲν τὸ βλέπει 3—4 ὥρες τὴν ἡμέρα καὶ πού οἱ ἀγροῖ τοῦ κάτοικοι μόνον πού δὲν μᾶς ἔ-

πλυναν τὰ κουρασμένα μας πόδια μὴ στέργοντας οὔτε τὴ στέγη οὔτε τὸ φαῖ νὰ πληρωθῶν ἀπὸ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν ἄλλο Γιατρὸ τῆς συντροφιάς μας Σ. Μπαμπούρα, πού τοὺς παρεῖχε δωρεὰν τὴν Ἱατρικὴ ἐξέταση καὶ τὰ δείγματα ἀνευ ἀξίας φάρμακα.

Ποῖός ξέρε; σήμερα ὁ εἰδεχθὴς τουρισμὸς πῶς ἔχει μεταβάλλει τὰ ἀγρὰ καὶ ἄγια ἐκεῖνα ὄρενά μας πρόσωπα.

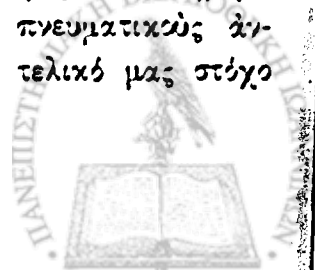
Ἄπὸ τότε εἶχα νὰ ἐπικοινωνήσω μὲ τὸ Δημήτρη Καμαρούλια γιὰτὶ οἱ ὁδοί μας εἶχαν ἀλλάξει πορεία.

Νὰ ὅμως πού ὁ ἐρεθισμὸς ἔρχεται μὲ τὶς «Κορφές» τοῦ ἀξιοθαύμαστου Εὐσ. Ἀχαρνῶν, ὅπου οἱ Λάζαρος Παμπέρης, ἀπώτερης Μοσχοπολιάνικης καταγωγῆς καὶ ὁ Νώντας Νίκας, μέτοικοι τῶν συνεχῶν καθόδων τῶν Δωριέων, καὶ ὅλοι οἱ ἀνευ ἐξαιρέσεων φίλοι τοῦ ὀρειθατικῶ Ἀχαρνῶν μᾶς μαγεύουν μὲ τὸ περιοδικό τους.

Καὶ εἶναι πού βλέπουμε καὶ «μυιαστριολόγο» τὸ Δημήτρη Καμαρούλια μὲ τὶς ἐξαίσιες ἐγχρωμίες μινιατούρες τῶν Βυζαντινῶν Μονῶν τῆς Ἠπείρου μας.

Ὅπως περίμενα ὁ εὐγενικὸς φίλος δὲν ἐδίστασε οὐδ' ἐπὶ στηριχτὴ νὰ παραχωρήσει τὴν ἀδεία καὶ τῆς ἀναδημοσίευστος καὶ τῆς δημοσίευστος τῶν ἐγχρωμῶν προτύπων μὲ τὰ ὅποια μᾶς ἐφωδίασε.

Ἔτσι ἂν δὲν εἶχαμε τὴν καλλιτεχνικὴ φλόγα, ἀλλὰ καὶ τὰ πόδια ἀνθρώπων σὰν τὸν Καμαρούλια πῶς θὰ κατεβάσαμε τὰ ἄβατα καὶ ἀπρόσιτα Μυιαστήρια νὰ τὰ προσφέρουμε χάρις ἰδεῖν πρὸς τοὺς σημερινούς Φιλότεχνους καὶ πνευματικούς ἀνθρώπους; Καὶ αὐτὸ μὲ τελικὸ μας στόχο

τήν έκδοση τοῦ Φωτογραφικοῦ "Ἀτλαντος τῆς Ἡπείρου.

Τὸ περιοδικὸ τῆς Ἐταιρείας δίνει ἀπὸ τὸ Τεύχος τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου σὰ μὲν ἐξώφυλλα συνέχεια τῶν Βυζαντινῶν Μοναστηριῶν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶνα διάστυκτη ἡ Ἡπείρος, ἔργο τοῦ Γιατροῦ Δημητρίου Καμαρούλια καὶ μὲ τὰ ἔνθετα ἀσπράμαυρα τοῦ Φίλιπ. Γιωθάννη τὰ Γιάννινα στὴν τελευταία ὀδοηχογραφεῖα σὲ μιὰ φαντασμαγορικῇ φωτογραφικῇ ἀπεικόνισι.

Γεννήθηκε ὁ Δημήτριος Καμαρούλιας στὸ Μαρούσι Ἀττικῆς, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1930. Ὑπηρέτησε στὸ Στρατό, σὰν ἀνθυπίατρος, ἀπὸ 11.1.1956—13.8.1958. Πτυχιούχος τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1955), Διδάκτωρ τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου (1960) καὶ Ὑφηγητῆς (1974).

Πῆρε εἰδικότητα Παθολόγου καὶ Πνευμονολόγου - Φυματιολόγου.

Μετεκπαιδεύτηκε γιὰ ἓνα χρόνον στὴ Στοκχόλμη (1965—1966) — στὸ ἴνστιτούτο KAROLINSKA, μὲ ὑποτροφία τῆς SWEDISH NATIONAL ASSOCIATION AGAINST HEART AND CHEST DISEASES καὶ μετὰ ἀπὸ Παγκόσμιον διαγωνισμόν τοῦ Παγκοσμίου Ὄργανισμοῦ Ὑγείας — καὶ στὴ Ρώμη (1970) — στὸ ἴνστιτούτο CARLO FORLANINI, μὲ ὑποτροφία τοῦ ISTITUTO ITALIA-NO DI CULTURA IN ATENE.

Παρακαλούθησε διάφορα μετεκπαιδευτικὰ μαθήματα στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικόν, καθὼς καὶ Σεμινάριον Διοικήσεως Προσωπικοῦ (MANAGEMENT) γιὰ ἓνα χρόνον.

Διετέλεσε, μεταξύ τῶν ἄλλων,

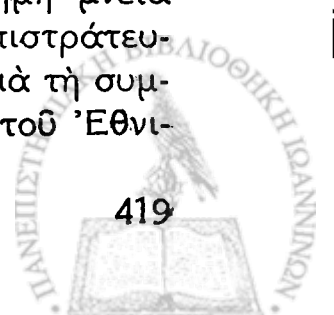
ἑσωτερικὸς βοηθὸς τοῦ Νοσοκομείου «Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα Ἐργατῶν Θαλάσσης» τὸ 1960—1965 καὶ 1966—1968, βοηθός, ἐπιμελητῆς καὶ ἐργαστηριακὸς ἐπιμελητῆς τῆς Φυμοτιολογικῆς Κλινικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὸ 1964—1973, Διευθυντῆς τῆς Πνευμονολογικῆς Κλινικῆς τοῦ Νοσοκομείου «Κ. ΤΣΑΓΚΑΡΗΣ» τὸ 1973—1977, Διευθυντῆς τῆς 5ης Κλινικῆς τοῦ Ν.Ν.Θ.Α. ἀπὸ τὸ 1977 μέχρι σήμερα καὶ Διευθυντῆς Σπουδῶν τοῦ ἰδίου Νοσοκομείου ἀπὸ τὸ 1978—1987.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Διατριβὴν τοῦ ἐπὶ Διδακτορία καὶ Ὑφηγεσία ἔχει δημοσιεύσει ἢ ἀνακοινώσει πάνω ἀπὸ 80 ἐπιστημονικὰς ἐργασίαις σὲ ἑλληνικὰ καὶ ξένα ἱατρικὰ περιοδικὰ, ἐνῶ ἔχει μεταφράσει καὶ πολλὰς ἄλλας ἀπὸ τὴν ξένη βιβλιογραφία.

Εἶναι μέλος πολλῶν ἑλληνικῶν καὶ ξένων Ἱατρικῶν Ἐταιρειῶν, ἐπιστημονικὸς συνεργάτης καὶ σύμβουλος ἰδρυμάτων καὶ Ἐπιστημονικῶν Ἐταιρειῶν, μέλος ἢ πρόεδρος Συντακτικῶν Ἐπιτροπῶν ἔκδοσης Ἱατρικῶν Περιοδικῶν, μέλος Φυσιολατρικῶν Σωματείων κ.ἄ.

Ἔχει πάρει μέρος στὸ Διεθνὲς Συμπόσιον γιὰ τὴν Κυκλοσερίνη (Μιλάνο 1968), στὸ Διεθνὲς Συμπόσιον γιὰ τὴ Ριφαμπικίνη (Πράγα 1970), στὸ 5ο Διεθνὲς Συνέδριον γιὰ τὴ Σαρκοείδωσιν (1969) κ.ἄ.

Ἔχει τιμηθεῖ μὲ τὸ Ἀργυρὸν Μετάλλιον τοῦ Πεζοπορικοῦ Ὁμίλου Ἀθηνῶν (1963) καὶ εὐφημὴ μνεῖα τοῦ Στρατοῦ (κατὰ τὴν ἐπιστράτευσιν τοῦ 1974), τοῦ ΥΚΥ (γιὰ τὴ συμμετοχὴν τοῦ ἐπὶ τῆς σύνταξιν τοῦ Ἐθνι-

κοῦ Συνταγολογίου τὸ 1979) καὶ τοῦ Ν.Ν.Θ.Α. (γιὰ τὴ σύνταξη καὶ ἔκδοση τῶν Πεπραγμένων του, τὸ 1981).

Ἔχει πλούσια ἐκπαιδευτικὴ δραστηριότητα ἀπὸ τὸ 1956 (Καθηγητὴς Φυματιολογίας στὴ Σχολὴ Ἀξιωματικῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων τὸ 1964—1965, στὴ Σχολὴ Ἐπισκεπτριῶν Ἀδελφῶν Νοσοκομείου τὸ 1968—1969, στὴ Σχολὴ Ἀδελφῶν Νοσοκόμων καὶ Ἐπισκεπτριῶν ΠΙΚΠΑ τὸ 1969, τῶν Σχολῶν Ἀδελφῶν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, Εὐαγγελι-

σμοῦ καὶ Ν.Ν.Θ.Α. τὸ 1965—1973, τῶν τριτοετῶν καὶ πεμπτοετῶν φοιτητῶν τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τῶν Ἀγροτικῶν γιατρῶν καὶ τῶν εἰδικευομένων γιατρῶν στὴν Πνευμονολογία - Φυματιολογία κ.ἄ.).

Ἔχει κάνει διαλέξεις στὰ περισσότερα Νοσοκομεία τῶν Ἀθηνῶν—Πειραιά.

Παντρεμένος καὶ κάτοικος Ἀμαρουσίου, ὁδὸς Ἀρκαδίου 8, Πλατεία Ἡρώων 151 24. Τηλέφωνα : 80.26.310, 80.23.661.

Ἀγαπητοὶ ἀναγνώστες,

Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία», σὰς εὐχαριστεῖ γιὰ τὴ σκέπτεστε καὶ τὴν συντρέχετε οἰκονομικῶς. Δὲν ἔχει, ὅπως ξέρετε, μόνιμους πόρους (ἀπὸ ἐνοίκια, τοκομερίδια χρεωγράφων κλπ.).

Πρέπει νὰ δρᾷ συνεχῶς, ὥστε νὰ ἔχει ἀνταποδοτικὰ εἰσοδήματα. Καὶ τὸ ἔχει ἐπιτύχει μέχρι σήμερα, χάρις στὴν πρόθυμη ἀνταπόκριση τῶν Φίλων καὶ Ὑποστηρικτῶν τῆς, μετὰ τὸ τῶν ὁποίων συγκαταριθμεῖστε.

Ἡ θερμὴ μας παράκληση εἶναι, νὰ μᾶς στείλετε τὴ διευθύνση καὶ μὲ ὅσα μπορεῖτε περισσότερα στοιχεῖα, ἐνὸς τουλάχιστον Ἡπειρωτῆ Πνευματικοῦ Ἀνθρώπου, πού νὰ πάλλεται, σὰν ἐσᾶς, ἀπὸ Ἡπειρωτισμὸ γιὰ νὰ τοῦ στείλουμε τὸ Περιοδικὸ τῆς Ἑταιρείας.

Εἶναι γνωστὸ, ὅτι ἡ Ἑταιρεία, δὲν ἀποβλέπει σὲ κέρδη. Συνεπῶς δὲν χωρεῖ δισταγμὸς στὴν ὑπόδειξη, ὁποιοῦδήποτε προσώπου, εἴτε μπορεῖ, εἴτε ὄχι, νὰ ἀνταποκριθεῖ σὲ οἰκονομικὲς ὑποχρεώσεις. Ἡ Ἑταιρεία, ὅπου δὲν ὑπάρχει δὲν παίρνει!

Μὲ κάθε τιμὴ
ΤΟ ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒ. ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΕΤΣΟΛΗΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 387)

εὐρύτερα γνωστὸς στὸ ἑλληνικὸ κοινὸ ἀπὸ τὶς τηλεοπτικὲς ἔκπομπές «Κεκλεισμένων τῶν θυρῶν» στὸ ρόλο τοῦ Προέδρου καὶ «Ἀθάνατες Ἱστορίες» τῆς ἀγάπης.

Ἄλλὰ ὁ διφυῆς Γιώργος Μετσόλης δὲν περιορίστηκε στὸ θέατρο καὶ τὸν Κινηματογράφο. Θεωρεῖται ἓνας ἀπὸ τοὺς σημαντικότερους νεοέλληνες Ποιητὲς μὲ πλούσιο ἔργο. Καὶ πέρα ἀπὸ τὴν ποίηση ἔγραψε καὶ δοκίμια καὶ μυθιστορήματα.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ βιβλία πού τὸν καθιέρωσαν εἶναι: «Τὸ μέγα πάθος», «Ἄρτον καὶ αἷμα», «Μάνα μου, Μάνα τοῦ Κόσμου», «Ἰωνία Πατρίδα μου», «Ἄλκηστις», Δοκίμια «Τὸ θέατρο στὴν Ἀθήνα», «Τὰ ποιήματα γιὰ τὴν Πατρίδα Μ. Ἀσία», «Εὐγένεια», «Ἐπιτύμβια» γιὰ τὸ ἀνθρωπομάζεμα καὶ τὰ μπλόκα τῆς Κοκκινιάς στὴν Κατοχή.

Μεγάλη ἀπήχηση (2 ἐκδόσεις) εἶχε τὸ μυθιστόρημα «Ἐνας Ἑλληνας στὴν Τουρκία».

Ὁ Γ. Μετσόλης εἶναι πολυβραβευμένος συγγραφέας γιὰ τὴν ἐκτεταμένη πνευματικὴ του προσφορά. Ἔχει πάρει κρατικὸ βραβεῖο, βραβεῖο τῆς Ἀκαδημίας, τῆς Ἐταιρείας Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, Ἰδρύματος Ἰπεκσί, 5 φορές ἀπὸ τὴν Ἐστία Νέας Σμύρνης, Ὑπουργείου Βορ. Ἑλλάδος. Ἔχει τιμηθεῖ μὲ πνευματικὲς ἐκδηλώσεις ἀπὸ Δήμους καὶ Κοινότητες καὶ Μικρασιατικὲς ὀργανώσεις ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Παραστέκει καὶ τιμᾶ χρόνια τὸ ἔργο τῆς Ἠπειρ. Ἐταιρείας.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΑΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 387)

τῆς Ραδιοφωνίας καὶ Τηλεοράσεως σὲ ἄνω ἀπὸ 5000 ἔκπομπές (ἀπαγγελίες καὶ παρουσιάσεις). Ἔδωκε πολλές διαλέξεις σὲ πολλές πόλεις τῆς Ἑλλάδας καὶ τὸ Ἐξωτερικὸ μὲ τελευταία στὴ Μελβούρνη καὶ τὸ Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας στὰ Πανεπιστήμια τῶν ὁποίων ἐμίλησε γιὰ τὴν Ἀρχαία Τραγωδία καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Ποίηση. Ἔχει τιμηθεῖ μὲ τὸ μετάλλιο τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης.

ἨΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ :

Ἠπειρος — Λαογραφικὰ — Ἠθογραφικὰ — Ἐθνογραφικὰ. Τόμος Α'. Ἀθήναι 1961. Δρχ. 2500.

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ :

Ἠπειρος — Λαογραφικὰ — Ἠθογραφικὰ — Ἐθνογραφικὰ. Τόμος Β'. Ἀθήναι 1964. Δρχ. 2500.

(Μὲ ἔγχρωμα σκίτσα ἀπὸ φορεσιῆς ὄλων τῶν διαμερισμάτων τῆς Ἠπείρου).

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ :

Τοῦ Τόπου μου καὶ τοῦ Καιροῦ μου. Ἠπειρωτικὰ ἱστορικὰ διηγήματα. Ἀθήναι 1968.

(Μὲ τρεῖς διαλέξεις: Ἀγωγιάτες καὶ κираτζήδες. Δημογεροντία, θεσμός αὐτοδιοικήσεως ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ἠπειρωτικὴ Εὐεργεσία καὶ νεοελληνικὴ Ἀναγέννησις). Δρχ. 400.

Ήπειρωτική Πνευματική Ζωή και Κίνηση

◆ Γράφουμε και μās γράφουν

◆ Στέλλουμε και μās στέλνουν

ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΤΗΡΙΟ ΟΧΗΜΑ ΤΟΥ ΑΒΔΟΥΛ ΑΖΙΖ

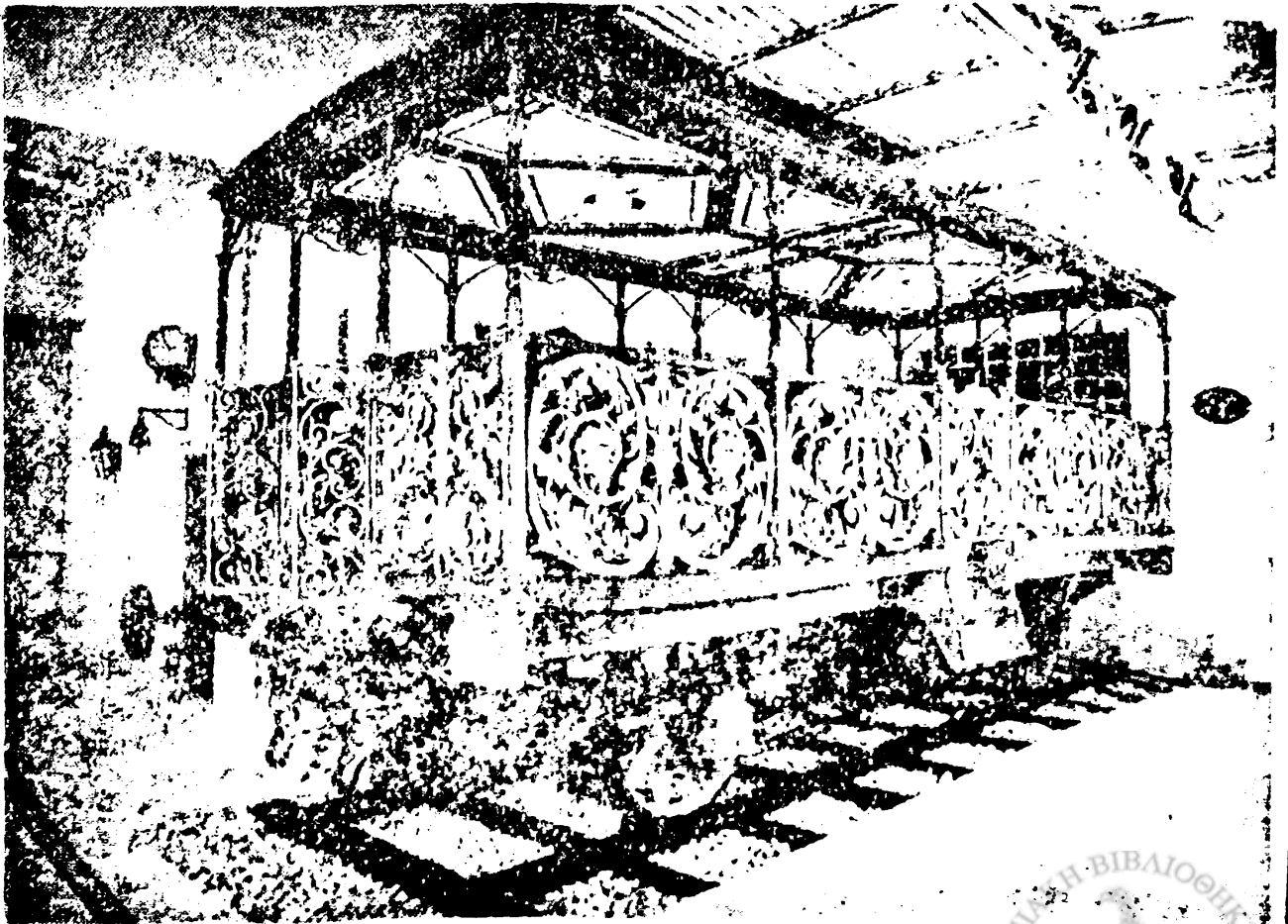
Ἀθήνα, 18.9.87

Ἀγαπητέ μου κ. Πρόεδρε,

Στὸ τεύχος Μαΐου 1987 τοῦ ἐξαίρετου περιοδικοῦ σας καὶ στὴ σελίδα 187, γίνεται λόγος γιὰ τοὺς Σουλτάνους καὶ τὸ σουλτανάτο τους. Καὶ ἀφοῦ τὸ περιοδικὸ τῆς Ἑταιρείας διασφύζει στὰ τεύχη του, κατὰ κυριότη, πλῆθος ἱστορικὰ πράγματα καὶ

μās φωτίζει γιὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος, ἃς μοῦ ἐπιτραπεί νὰ φέρω στὶς στήλιες σας κάποιες σουλτανικὲς πληροφορίες πού ἴσως νὰ εἶναι ἀγνωστές στοὺς ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ σας:

Κατὰ τὴν περίοδο τῶν Βαλκανικῶν πολέμων (1912—1913) περιῆλθε στὴν Ἑλλάδα, λάφυρο τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ,

τὸ ὄχημα - καπνιστήριο τοῦ Σουλτάνου Ἀβδουλ Ἀζίζ, πολυτελοῦς κατασκευῆς, ποῦ τοῦ τὸ εἶχε προσφέρει ἡ αὐτοκρατορία τῆς Παλλίας Εὐγενία. Σύμφωνα με αὐθεντικὲς πληροφορίες ποῦ μᾶς διέσωσε ὁ ἀείμνηστος γενικὸς διευθυντὴς τῶν ἄλλοτε ΣΕΚ (καὶ σήμερα ΟΣΕ) Βασίλης Λεοντόπουλος — ὁ ὁποῖος εἶχε ζήσει ἀπὸ κοντὰ τα γεγονότα τῶν Βαλκανικῶν πολέμων — τὸ πολυτελὲς αὐτὸ σουλτανικὸ σαλόνι ἀποτελοῦσε, μὲ ἄλλα 4 ὄχηματα, ὀλόκληρο συρμό, ποῦ ὅμως καταστράφηκαν ἀπὸ τὴν γνωστὴ «παρὰδοσιακὴ» ἀδιαφορία τῶν ἐλληνικῶν ὑπηρεσιῶν. Διασώθηκε — περιέργως — μόνο τὸ καπνιστήριο!

Τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ λάφυρο εἶχα πληροφορηθεῖ, πρὶν ἀπὸ χρόνια, ὅτι θρυσκόταν παραπεταμένο κάπου στὸ ἀναξοστάσιο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ρέντη. Ἐφρόντισα νὰ φωτογραφηθεῖ καὶ μὲ ἄρθρο μου στὸ «Βῆμα» (10.1.1965) προκλήθηκε τὸ ἄμεσο ἐνδιαφέρον τοῦ τότε ὑπουργοῦ Συγκοινωνιῶν Στέλιου Ἀλαμάνη, ὁ ὁποῖος ἔδωσε ἐντολὴ νὰ διαφυλαχθεῖ μὲ κάθε τρόπο τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ θαγόνι. Πράγματι οἱ ΣΕΚ τὸ συντηρήσανε καὶ τὸ διαφυλάξανε. Καὶ πρέπει νὰ προσθέσω ἐδῶ ὅτι εἶναι πρὸς τιμὴν τοῦ πρώην γενικοῦ διοικητῆ τοῦ ΟΣΕ Γιάννη Λάμπρου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποῖου ἰδρύθηκε τὸ 1979 τὸ Σιδηροδρομικὸ Μουσεῖο τῆς Ἑλλάδος στὴν ἐδῶ Λιασίων 301, ὅπου διασώθηκε καὶ ἐκτίθεται ἔκτοτε ἐκεῖνο τὸ λάφυρο. Γιὰ τὸ ὅποιο εἶχε πιστευθεῖ ἀρχικὰ ὅτι ἦταν τοῦ Ἀβδουλ Χαμίτ. Μὲ τὴ στοιχεῖα τοῦ Β. Λεοντόπουλου ἀποκαταστάθηκε ἡ ἀλήθεια. Σᾶς ἐσωκλείω ἐγχρωμὴ φωτογραφία τοῦ ὄχηματος.

Καὶ ἀφοῦ ἡ ἱστορία γράφεται διὰ τῶν πρωτόπων, ἄς σημειώσω ἐδῶ ὅτι ὁ φωτο-

γράφος ποῦ χρησιμοποίησα γιὰ τὴ φωτογράφηση ἦταν ὁ καλλιτέχνης Κων. Κουτουλάκης. Σημειῶνω ἀκόμα τὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ποῦ ἔδειξε γιὰ τὸ ὄχημα αὐτὸ — φυσικὰ καὶ γιὰ τὰ ἄλλα ἐκθέματα — ὁ πρῶτος ἐπιμελητὴς καὶ διευθυντὴς τοῦ Σιδηροδρομικοῦ Μουσείου Χριστόδουλος Χριστοδούλου. Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ προσθέσω ἀκόμα ὅτι ἡ ἰδρυση αὐτοῦ τοῦ Μουσείου, ποῦ τὴν τὸν ΟΣΕ, ἐκάλυψε ἓνα σημαντικὸ κενὸ ποῦ ὑπάρχει στὴ χώρα μας, ἐνῶ στὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο ὑπάρχουν, πλούσια ὁργανωμένα, Μουσεῖα Μεταφορικῶν Μέσων, ποῦ διασώζουν τὰ περασμένα τους.

Μὲ πολλὴ τιμὴ
ΤΑΣΟΣ ΖΑΠΠΑΣ

ΕΛΥΜΑ

Θεσσαλονίκη, 20.8.87

Κύριε Μαρμρόπουλε, υγιαίνετε.

Στο 130 τεύχος, του Δ.Π.Ε. της Ηπειρωτικής Εταιρείας, του μήνα Ιουλίου 87 μεταξύ άλλων περιλαμβάνεται και εργασία, του κ. Γιάννη Μπότση από το Καστρί Γιαννιτών, σχετική με το μοναστήρι της Παναγιάς, την οποία μάλιστα προλογίζετε... Επειδή στο Υ.Γ. γίνεται μνεία του ονόματός μου θα πω τώρα δυό λόγια κι αργότερα που θα είμαι «Ελευθέρος» πιο πολλά.

Δεν πρέπει και δεν είναι σωστό όλα τα αρχαία ερείπια στην Ἠπειρὸ μας, να ταυτίζονται με Πελασγικά ἔστω και με πιθανότητες. Η πατρίδα μας εἶχε πολλές, ὅπως ξέρετε, επώνυμες πόλεις αρχαίες. Ο επικατάρχτος Αμύλιος Παύλος κατέστρεψε 70 στη Μολασιίδα... Κ' εἶχαν κι αυ-

τές πείχη... Η ανακάλυψη της ΕΛΥΜΑΣ από τον γράφοντα τις αρβίδες αυτές είναι γεγονός αναμφισβήτητο. Μόνο την αρχαιολογική επίρρωση αναμένουμε. Οι υπηρεσίες, του Υπουργείου Πολιτισμού και ΙΒ' Εφορείας προΐσπαρικών και κλασσικών αρχαιοτήτων είναι ενήμερες. Κατέχουμε έγγραφες απαντήσεις με τα «θεριμά» τους «ευχαριστήρια».

Οι πλείστοι πνευματικοί άνδρες της Ηπείρου δεν έλαβαν τα μηνύματα της Έλυμας. Και φυσικά κατ' επέκταση κι άλλοι... Ο συνταξιαύχος ομότιμος καθηγητής κ. Φώτης Πέτσας ο οποίος έλαβε — πρέπει να έλαβε — αντίτυπο της μελέτης μας. Ευτυχώς. Επισπτήμων εκείνος δεν καταδέχθηκε ν' απαντήσει στον «Ερασιτέχνη»! Εκτός και δεν παρέλαβε το αντίτυπο που τύπωσα με έξοδά μου και μοί-

ρασα δωρεάν σε προσωπικότητες και φίλους και ταχυδρόμησα και σε κείνους.

Στοιχεία για έργα συγκεκριμένα της πολιτιστικής παράδοσης δεν πρέπει να δημοσιεύονται... γιατί οι αρχαιολογικοί κληροδοκούν... Ο Ευαγγελιστής Λουκάς δεν ζούσε το 1580 για να φιλοτεχνήσει.. Ο μπαρμπά Γιάννης ας πιστέψει: οι «σχιόλιθοι» είναι η αρχαία Έλυμα. Ας προστίσει κι αυτός το χωριό του το Καστρί που έχει όνομα Ρωμαϊκό να γίνει ΕΛΥΜΑ. Ένα όνομα καθάριο Ελληνικό.

Σας στέλνω ένα αντίτυπο της μελέτης μου «Η αρχαία Έλυμα πόλη της Ηπείρου...» για τη βιβλιοθήκη της Εταιρείας. Μελετήστε τη και σχολιάστε την. Επιβάλλεται για την Ήπειρό μας.

Ευχαριστώ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ

ΒΑΣΙΛΗΣ Β. ΜΕΛΑΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από τη σελίδα 412)

ρήσουν απείραχτη, όπως τους την παραδίνουμε εμείς που φεύγουμε;»

Θεματοφύλακες τώρα εμείς αυτής της σπάνιας κληρονομιάς, με πλήρη συνείδηση της αξίας του όλου έργου που αναλάβαμε να διαχειρισθούμε για λογαριασμό της απρόσωπης Αθήνας, έναν όρκο πίστεως έχουμε δώσει: Να συντηρούμε, να προστατεύουμε και να προάγουμε στις λεπτομέρειές του, το εξάισιο αυτό δημιούργημα που μας κατέλιπαν οι εμπνευστές του.

Σαν πρώτη πράξη αυτής της νέας περιόδου στη ζωή της Φιλοδασι-

κής, το Διοικητικό της Συμβούλιο αποφάσισε παμφηφεί: Να ζητηθεί από το υπ. Πολιτισμού να μας παραδοθεί η περίφημη εκείνη «Μελέτη», που από εξαιτίας εκπονείται από τις υπηρεσίες του, για την αναστήλωσή του τμήματος των λουτρών της Μονής που χάλασε ο σεισμός. Τη δαπάνη θα την αναλάβουμε μόνοι, στη μνήμη του σεμνού και μεγάλου Έλληνα, που τόσα προσέφερε από τη ζωή και την παρουσία του για τη σωτηρία και την ανάδειξη της φυσικής, της πολιτιστικής και της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς. Είναι ένα ε λ ά χ ι - σ τ ο χ ρ έ ο ς, έ ν α κ α θ ή - κ ο ν.

Η ποιότητα επιβραβεύεται

... γιατί πιστεύουμε ότι η προτίμηση του κοινού πάνω από μισό αιώνα στα προϊόντα MISKO, είναι η καλύτερη επιβράβευση.

Ωστόσο έρχεται σαν επιβεβαίωση και το γεγονός ότι στα τελευταία 5 χρόνια κερδίσαμε 4 ακόμα Διεθνή Βραβεία.

Τα βραβεία αυτά καταξιώνουν την προσπάθεια της MISKO να προσφέρει ποιοτικά προϊόντα όχι μόνο στο Εσωτερικό, αλλά και στο Εξωτερικό

Τώρα η MISKO έχει συνολικά 54 Διεθνή Βραβεία σε 58 χρόνια.

Τα συμπεράσματα βγαίνουν μόνα τους.

MISKO
ΜΑΚΑΡΟΝΙΑ ΚΟΡΥΦΑΙΑΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΛΑΜΔΑ ΑΛΦΑ

22 χρόνια το βιβλιοπωλείο μας, (Ασκληπιού 3) στην Αθήνα, εξυπηρετεί το αναγνωστικό κοινό με συνέπεια και με την πάντοτε ενημερωμένη βιβλιοθήκη του - στη λογοτεχνία, στην ποίηση, στο θέατρο· στα βιβλία Τέχνης, στην φιλοσοφία, στην ιστορία και σε πολλά άλλα θέματα.

Στα Γιάννινα πάλι (Βλαχλείδη 8), 3 χρόνια τώρα, λειτουργεί το βιβλιοπωλείο μας - κόσμημα για την πόλη θα μπορούσαμε να πούμε - και εξυπηρετεί με την ίδια ευσυνειδησία και ευγένεια το μεγάλο κοινό που μας αγάγιασε και μας προτίμησε για την εξυπηρέτησή του.

Στη «ΔΩΔΩΝΗ» έχει γίνει παράδοση πια, η πλούσια και πάντοτε ενημερωμένη συλλογή των καλών εκδόσεων.

Να θυμάστε πάντοτε ότι η «ΔΩΔΩΝΗ» εξυπηρετεί.

